

כִּי־זָה הַבָּכֹר שֵׁים יְמִינְךָ עַל־רֵאשׁוֹ׃
 7 ← וַיִּמָּאן אָבִיו וַיֹּאמֶר יָדַעְתִּי בְנֵי
 יָדַעְתִּי גַם־הוּא יִהְיֶה־לָעַם וְגַם־הוּא
 יִגְדֹל וְאוֹלָם אָחִיו הִקְטֵן יִגְדֹל מִמֶּנּוּ

בּוֹכְרָא שׁוֹ יְמִינְךָ עַל רֵישָׁה׃
 יֵשׁ וְסָרִיב אָבוּדִי וְאָמַר יָדַעְנָא בְרִי
 יָדַעְנָא אָף הוּא יְהִי לְעַמָּא וְאָף
 הוּא יִסְגִי וְבָרַם אָחוּדִי זַעֲרָא יִסְגִי
 מִנָּה וּבְנֹהִי יְהוֹן שְׁלִימִין

רש"י

לקט בהיר

הרימא מעל ראש בנו^(ל) ותמכה בידו: (יע) ידעתי בני ידעתי. שהוא הבכור^(ל): גם הוא יהיה לעם. ויגדל^(ל), שעתיד גדעון ללאת ממנו (מח), שהקב"ה עושה כס על ידו: ואולם אחיו הקטן יגדל ממנו. שעתיד יהושע ללאת ממנו (מח) שיגדיל את הארץ

ש"כ אין לתיבת "גם" שום שחר, ועוד מדאמר ב' פעמים ידעתי בני ידעתי משמעותה ששאלם המאמר וזה תשובה ליוסף שמלמדו לדעת שמנשה הבכור כאלו לא ידע (רא"ם): (לד) אין זה פ"י אומרו וגם הוא יגדל, שאין זה לר"ך פירוש, ואינו מפורש בזה יותר, אלא ר"ל שמה שאמר הכתוב גם הוא יהיה לעם פירושו שיגדל, והוא"ו שמוסיף רש"י הוא במקום תיבת גם, ופירושו שאל תחשוב שאני משפילו, כי ידעתי שהוא הבכור גם אין אני מכחיש שיגדל, ואמר ב' פעמים דבר זה שיגדל לחוספת חזקן שלא ידאוג ולא יחוש שבדאי שיהיה לעם ויגדל (אוה"ח):

אור החיים

מחכוון להשיבו לב' דברים שאמר כמו שפירשנו, כנגד מה שאמרת לא כן כי זה הבכור ולא כמו שאני חושב שסדורים בהפך ידעתי בני ורמז באומרו בני פירוש ומן הסתם לא תחשיב ימינך לפני ימיני ולא הסדרם אלא הבכור לימיני ולא לימינך, וכנגד מה שהורחתי לעשות משפט הבכורה באומרך שים ימינך על ראשו ידעתי גם זה^(ל) ובכלל ידיעה זו נכנסה גם ידיעת המסובב מדבר זה בעשות כן ליוסף, ואמר גם הוא יגדל פירוש לא תחשוב שהוא צמדורה שפלה אלא יגדל ויהיה לעם, ואולם וגו'^(ל) פירוש לא ללד ברכתי אלא ללד מה שילא ממנו וזרעו יהיה מלא בגוים, לזה הגם שבזמן זה זה הבכור לעתיד יהיה הקטן יותר גדול כאומרים ז"ל (תנחומא) שזה ילא ממנו גדעון וזה ילא ממנו יהושע ומן הסתם שלשלת זו היתה צאורה נשמת השבט מצלי ברכת יעקב ואשר על כן

אור בהיר

הכל (פז) בימינו של יוסף. פח) פי הגם שידע האמת. פח) אומר שבימיך ולא שבימיני. צ) שרוממת אותי מאחי הגדולים. צא) הלא ראינו שמיאן, באומרו ידעתי וגו'. צב) פי חוץ ממה שמיאן בפיו באומרו ידעתי וגו', גם מיאן שלא הניח להסיר ידיו. צג) שראוי להקדים הבכור. צד) הלא זה היה טענת יוסף, שלא יעשה הקטן גדול מהבכור.

בעממא: כ ו
 ההוא למימר בן
 למימר ישוניה
 וכמנשה וישו
 מנשה: כא ואמר

וילמד תורה לישר
 כל העולם יתמלל
 חמה בגבעון וירח
 יברך ישראל.
 בצרכתס, ויאמר
 וכמנשה: וישם
 מנשה להקדימו

גם השמיענו שאין י
 להוסיף ולומר את צ
 שהתחיל לומר ויברך
 מנשה, ופשוט הוא
 לומר כמנשה ואפריו
 בדגלים וכו' (אוה"ח
 ל"ד כ"ג (נה"ק), ל
 לומר שכמו שראונו

אני מקדימו לבכו
 טענותיך, ומה ש
 בני פירוש בני י
 ודברך. ואומרו
 ממנה גם הוא ו
 שהקטן יגדל מה
 אשר דימנו
ב. ויברכם

שאין ברכה למי

צדה) כי לא לחס
 מיותר. צז) פי

בְּעַמְמָא: כ וּבְרִיכּוֹן בְּיוֹמָא
הַהוּא קְמִימְר בְּךָ יִבְרַךְ יִשְׂרָאֵל
קְמִימְר יִשְׁוִינְךָ יי כְּאִפְרִים
וּכְמִנְשָׁה וְשׁוּי ית אִפְרִים קְדָם
מְנַשָּׁה: כא וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל לְיוֹסֵף

וַיֹּרְעוּ יְהוָה מְלֵאכֵהוּנִים: כ וַיְבָרְכֵם
בְּיוֹם תְּהוּא לְאִמּוֹר בְּךָ יִבְרַךְ יִשְׂרָאֵל
לְאִמְר יִשְׁמַךְ אֱלֹהִים כְּאִפְרִים
וּכְמִנְשָׁה וַיִּשֶׂם אֶת־אִפְרִים לְפָנָי
מְנַשָּׁה: כא וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל אֶל־יוֹסֵף

רש"י

לקטו בהיר

וילמד תורה לישראל^ל: וזרעו יהיה מלא הגוים.
כל העולם יתמלא בלאת שמעו ושמול^ל כשיעמיד
חמה בגזעון וירח בעמק חילון (ב"ר - ע"ג כ"ה): (כ) בך
יברך ישראל. הבא^ל לברך את בניו יברכם
בברכתם, ויאמר איש לבנו ישימך אלהים כאפרים
וכמנשה: וישם את אפרים. בברכתו^ל לפני
מנשה להקדימו בדגלים ובחנוכת הנשיאים (ב"ר -

לח) זה גדול מכל הנסים שיכול להעשות: (לו) פי' גם
הנסים שיעשה יהיו גדולים מנסי גדעון שכל העולם ידע
וישמע מפני גדולתם, אבל לא יתכן לומר שמספר זרע
אפרים ימלא את העולם, שלא מצאו שהיה כן אפילו
לדוגמא, גם לשון הכתוב משמע שבנין זה עצמו שיהיה
מנשה גדול יהיה אפרים גדול ממנו ובענין הזה יהיה זרעו
מלא הגוים (רא"ם): (לז) אמר "הבא", לומר שאינו
מצוה שיהיה כן, אלא אם יעלה על דעת אדם מישראל לברך,

גם השמיענו שאין הפי' בזכותם יתברך ישראל, שלא אמר יתברך אלא יברך שהוא פועל יוצא לאחרים, גם מכת זה הורקך
להוסיף ולומר את בניו, והכתוב בעצמו מפרש כוונתו לאמר ישמך וכו', ואמר כך לשון יחיד על שניהם, מוסב על יוסף וכמו
שהתקיל לומר ויברך את יוסף כי ברכת הבנים הוא ברכת האב (רא"ם): (לח) פי' לא שימת גופו שלקחו ונמנו לפני
מנשה, ופשוט הוא שיהיה לאפרים קדימה בפי כל ישראל זרע יעאע"ה לומר ישמך אלהים כאפרים ומנשה, ולא ישנו מיעקב
לומר כמנשה ואפרים, ואין נריך הכתוב לומר זאת, אלא אפילו משה רבינו ותורתנו הק' ילכו בדרך זה להקדים את אפרים
בדגלים וכו' (אודה"ח), ודוקא בקדימת מעשה, אבל אם רק הזכירם סתם יש לפעמים שמקדים מנשה כגון במד' כ"ו כ"ח -
ל"ד כ"ג (נדה"ק), אבל ממה שאמר לעיל אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהיו לי אין ראיה שענין הקדמה קאמר, אלא נוכל
לומר שכמו שראובן בכור ושמעון פשוט כן יהיה אפרים בכור ומנשה פשוט, אבל בברכתו שם אותו לפני מנשה לכל דבר

אור החיים

אני מקדימו לבכור. או ירצה על זה הדרך ידעתי כל
טענותיך, ומה שרמזת כי זה גורם לא זה גורם אלא
בני פירוש בני הוא שגרם לכל העובר בחלומותיך
ודברך. ואומרו ידעתי פעם ב' נמשכת עם למטה
ממנה גם הוא וגו' ואולם וגו' פירוש שידע נבואה
שהקטן יגדל מהגדול ואינו יכול לעשות הפך מהחזון
אשר דימה בידו האדון ברוך הוא^ל:

ראוי לברך ישראל^ל. ואומרו וישם את אפרים
וגו'^ל פירוש באמלעות דיבור זה קצב מקום
למעלה לזעיר קודם מנשה כי מי הוא זה מצני
ישראל אשר ישנה מטבע יעקב אבינו ויאמר לבנו
ישמך אלהים כמנשה וכאפרים והיה מאמר זה
לאות כי אפרים קודם מנשה לכל דבר:

כא. ויאמר ישראל וגו' והיה אלהים וגו'.
כוונת אומרו אנכי מת וגו'^ל

פירוש שלא יחשבו כי צמות יעקב תחלק השכינה
מציניהם אלא אפילו ימות יהיה אלהים עמם.

כ. ויברכם ביום ההוא לאמר וגו'^ל פירוש
בירך אותם כל כך ברכות עד גדר
שאין צרכה למעלה ממנה עד שהכל אומרים כך

אור בהיר

צד) כי לא לחנם הראו לי מן השמים כן. (צו) בשלמא לאמר ב' שהכל יאמרו נוסח זה ישמך וגו', אבל לאמר אי'
מיומר. (צז) פירוש הכתוב אומר שהבריות יאמרו כן, ואין זה ברכתו של יעקב. (צה) וכמה שם אותו. (צט) ומה ענין

וּקְרָאתִי לְךָ אִשָּׁה מִיַּנְקַת מִן הָעֵבְרִית
וּתִינֵק לְךָ אֶת־הַיֶּלֶד: ה וְהִתְאַמְרְלָה
בַּת־פְּרָעָה לְכִי וּתְלַךְ הֶעֱלְמָה וְתִקְרָא
אֶת־אִם הַיֶּלֶד: ט וְהִתְאַמְרָה לָהּ בַּת־
פְּרָעָה הַיִּלְיָכִי אֶת־הַיֶּלֶד הַזֶּה וְהִינְקָהוּ
לִי וְאֲנִי אֶתֵּן אֶת־שִׁבְרָךְ וְתִקַּח הָאִשָּׁה
הַיֶּלֶד וְהִנְיָקָהוּ: י וַיִּגְדַּל הַיֶּלֶד וְתַבְאֵהוּ
לְבַת־פְּרָעָה וַיְהִי־לָהּ לְבָן וְתִקְרָא שְׁמוֹ
מֹשֶׁה וְהִתְאַמְרָה בִּי מִן־הַיָּמִים מִשִּׁיתָהוּ: ל

האיזיל ואקרי לך אשה מינקת מן יהודיתא ותונק לך ית רביא: ה ותאמרת לה בת פרעה איזילי ואולת עולמתא וקרת ית אמיה דרביא: ט ותאמרת לה בת פרעה אוילי ית רביא דרין ואנקיהי לי ואנא אתן ית אנך ונסיבת אתמא ית רביא ואונקתיה: י ורביא רביא ואותמיה לבת פרעה ותהו לה לבת רביא וקרת שמיה משה ואמרת

לקט בדין

רש"י

יג) שאל"כ למה דוקא מן העבריות וכו' אסור לו למשה ליינק מחלב הנכרית, לא כן תניין וכו' (ש"ד): יד) הקשה בש"ח מניין ידעו חז"ל טעם זה, דלמא משום שהיה כבר ג' חדשים ומכיר אמו וטעם הוא שלא ליינק מאחרת וכן אמרו חז"ל, ומיך מדכתיב ותפנינהו הרי היה במקום חשך ולא ראה את אמו כלל ע"כ, ותירונו ליתא כלל שחך שאין זה הכרח שיכולה הייתה להפנינו במקום אורה, חוץ מזה הוא נגד גמרא מפורשת (כתובות ס'). סומא מנא ידע לאמו א"ר אשי בריהא ובטעמא עכ"ל הגמ', ויש לתרץ דאיתא במדרשים דמשה רבינו לא היה יונק אף מאמו רק נטל הדד צפיו והיה נראה כיונק ולפי"ז מאי איכפת ליה בין אמו לאחרת כיון שאינו מירגל בחלב אמו א"י בשביל שעתיד לדבר עם השכינה (מ"ל): טו) ופירש"י בטענה כעלמה שכל כחה עליה, כמו חוק ואמץ (דברים ל"א) מתרגמי' תקיף ועלם, שאל"כ תיבט העלמה מיותר (רא"ם): טז) ההכרח לדרוש מאומרו "את" הילד שאין לו שחר לכאורה שהיל"ל היליכי הילד, כמו שאמר הא לכם זרע, אלא בא לחלק את המאמר לשנים, ותיבט היליכי הוא מאמר בפני עצמו (ד"ד). ומן הסתם דיצרה בלשון מלך, אלא שאמרה לשון המורה כן, והמורה העתיק לשונה בלשון הקודש (ב"ב). ומה שכתב בש"ח לא הצטנתי, עיי"ש:

אור החיים

שכוא מילדי העברים, ולזה חקף אמרה לה אחותו האלך וקראתי לך וגו' מהעבריות להבחין דבריה, ואמר הכתוב ותקח האשה וגו' ותניקוהו: י. ותקרא שמו וגו' ותאמר וגו'. הנה המלא שינוי בקריאת שם ילחק ויעקב והצטטים כי לכולם יקדים טעם השם ואחר כך

אור בדין

בשרה נקי כעבר קטן. (פז) כדי ליטב דברי המחבר ז"ל הלא איפכא כתיב, אמרתי לדחוק שכונתו ששם כתיב ותקרא שמו ראובן כי אמרה וגו', פירוש אמרה כבר קודם קריאת שמו, מה שאין כן כאן אמר ותאמר, פירוש אחר קריאת שמו אמרה כן, וגבי ילחק הגם

ארו מן מיא שחלתיו
ביומיא האגון ורביא-
לות אחודי וזוא בפלן

כמשחל בניתח מחלצא
משיחכו, לשון הסירותיו
משו (במד' י"ד מ"ד), כך חז
ממחצרת. מש. וימוש,
הולאה- הוא, כמו*
הצ"ס"י, שחילו כיה מ
משיחכו חלל המישוי
הקיימותי ומן שז השו
משפיהו"י" כמו (כרי"ג ע
משיחיו חינו חלל מגזיר
זכ"ר צסוף החיבה, נ
פכה, כשיבא לומר זכס
ה"ח, כמו עשיתי, בניתו
משה. וכלל כבר כת
יכולא ז"ר אלעאי הר
(תנ"י ק"י וזרח י"ז - ילקוט).
זירא בסבלותם. נתן
שנינו ונסחאות יבן. כתיב

היה מלשון הסרה היה בכ
ויגדל השני שהיה כמו כ'
הקדמה על לקמן, לפי שהי
סבלותם היל"ל, או וירא או

ואחר כך טעם השם,
רוח הקודש והיו משו
השם היתה למה שה
קריאת שם משה מגיד
בחנינת השם כי שמו
שכתוב צספר הזוכר)
וכ' השם שמות באר

שלאן הזה שאמר המחבר ז'
שכאשר ילדו אמרה כל הז
משיגות טעם השם ומקורה
שאין כן בת פרעה לא המת

ארי מן מִיָּא שְׁחֻלְתִּיהּ: יֵא וְהוּהּ
בְּיוֹמָיָא הָאֵנָּון וְרָבָא מִשָּׁה וְנִפְק
לְוַת אַחוּהִי וְהוּא בְּפֻלְחָנְהוֹן וְהוּא
שְׁלִישִׁי יְהִי | בְּיָמִים הָהֵם וַיִּגְדַּל מֹשֶׁה →
וַיֵּצֵא אֶל־אֲחִיו וַיֵּרָא בְּסִבְלָתָם וַיֵּרָא

רש"י

לקט בהיר

כמשחל צניחא מחלצא^(י) (ברכות ח'), ובלשון עברי
משיחהו, לשון הכירותו, כמו (י"ג כ"ג) לא ימיש, לא
משו (במד' י"ד מ"ד), כך חברו מנחם, ואני אומר שאינו
ממחצרת מש וימוש, אלא מגזירת מִשָּׁה, ולשון
הולאה הוא, כמו* (ש"ב כ"ב י"ג) ימשינו ממים
רבים^(י), שחילו היה ממחצרת מש לא יתכן לומר
משיחהו אלא המישוּתוּהוּ, כאשר יאמר מן קס
הקיומתי ומן שב השיבותי ומן בא הביאותי, או
מִשְׁפִּיחֵיהִי^(י) כמו (כתי"ב ג' ט) ומִשְׁפִּי אֶת עוֹן הָאָרֶץ, אבל
משיחי אינו אלא מגזירת חיבה שפעל שלה מיוסד
בה"א צסוף החיבה, כגון מִשָּׁה, צָנָה, עֲשָׂה, לָוָה,
פָּנָה, כשיצא לומר צהס פעלתי, תצוה היו"ד צמקוס
ה"א, כמו עשיתי, צניחי, (פניחי) לויחי: (יח) ויגדל
משה. והלא כבר כתב* ויגדל הילד, אמר רבי
יהודה צ"ר אלעאי הראשון לקומה והשני לגדולה
(הגמ' כ"י ואלא י"ג - ילקוט), שמינהו פרעה על ציתו:
וירא בסבלותם. נתן עיניו ולצביח^(י) להיות מוצר
שנינו נוסחאות י. ו. כתיב

יז) פי' רש"י כמושך נימת שער מתוך ההלב, ואומר שנתון
הוא מה שמרגמו אונקלוס מלשון הולאה שגם דעתו כן הוא
כמו שמפרש והולך, אבל מנחם יאמר שהאונקלוס אינו
מפרש פירוש המלה אלא הענין, כי לצורך הענין אין נפ"מ
צין הסרה והולאה, ופירוש המלה לפי דעתו הוא הסרה, מן
שורש מִשָּׁה או מוש, ולא מן שורש מִשָּׁה: (יח) צ' הוכחות
שהוא מגזירת מִשָּׁה ולא מגזירת מִשָּׁה, ראשית חסרון הה"א
שבראש, והשנית היו"ד שאחר השי"ן, שלשון הולאה בא בלא
ה"א, כמו יִמְשִׁי ממים רבים, וכן כל תיבות כאלו עֲשִׂי,
לְוִי, משא"כ חיבה ששורשו בלא ה"א כגון הַקִּימִי, הַשִּׁיבִי,
הַצִּיאִי, וכמו כן אין לשון לומר קיומתי, צִיאִי, שיבותי בלא
ה"א, משא"כ עֲשִׂי, לְוִי, והוכחה השנית היו"ד שאחר
השי"ן, שיו"ד הזאת נעשה מאות ה"א של השורש מִשָּׁה
משיחי, צָנָה צניחי, לָוָה לויחי, אבל בשום אופן לא יאמר קס
קמיחי או שב צניחי או בא צניחי: (יט) פי' נמצא
לפעמים שהגם שהוא לשון הסרה מגזירת מִשָּׁה אעפ"כ חסר
הה"א, אם הוא לשון קל ואינו פועל יוצא, אבל אין זה צמה
שלפנינו שמיצת משיחהו הוא פועל יוצא ואינו לשון קל, ואם
היה מלשון הסרה היה צהכרת עם ה"א (בא"י): (כ) שאין לומר שהם צ' זמנים, ויגדל הראשון שיגמל והיה כמו צ' שנים,
ויגדל השני שהיה כמו צ' שנים, שהכחוז אמר ויהי צימים ההם, ועל מה קאי אם לא על ימים שהיה לה לצן (ב"ב), וזה
הקדמה על לקמן, לפי שהיה מושל והרגיש בעלמו כח וגדולה לזה יא' אל אחיו חולי יוכל לעזור להם: (כא) דאל"כ וירא
סבלותם היל"ל, או וירא את סבלותם (מ"ל), ועוד למה לא הלך אל אחיו ואמו, ודאי שינא אל אחיו משום שהם אחיו ומינר

אור החיים

ואחר כך טעם השם, ואולי כי האמהות היו צעלי
רוח הקודש והיו משיגות צחינת השם^(י) וקריאת
השם היחה למה שהיו מכוונים בו מה שאין כן
קריאת שם משה מגיד הכחוז כי לא השיגה לידע
צחינת השם כי שמו נפלאות יגיד. ולא ולמד מה
שכתוב בספר הזוהר (ח"ג רע"ו) מה ירמוז שם זה.
וכ' השם שמות צארץ שם צפיה שם משה ומה

אור בהיר

שלשון הזה שאמר המחבר ז"ל אינו כל עיקר, והקצ"ה לזה שמו יתקן, אפשר שאין כוונתו על לשון הכחוז, אלא לומר שכן היחה בפועל
שכאשר ילדו אמרה כל השומע יתקן לך, ואברהם קרא שמו יתקן בן ח' ימים על שם שרה אמרה כן. (ברח) פירוש היו
משיגות טעם השם ומקורה ושורשה, ולפי הטעם שהיה אמת היו קוראין צניח, ולא היה צריך ליפול בפיהם השם ברוח הקודש, מה
שאין כן בת פרעה לא המחיתו מן השמים שתבקש חייהו טעם, שאז לא היחה קראתו משה, אלא שמו צפיה שם משה, ואחר כך היא

אתתא
ותוניק
ה בת
מתא
אמרת
רבא
אן ית
רבא
רבא
רבא
ה קה
אמרת

למד
לפי
לך
סס
מה
הו.
ימי,

כפי
הינה
זיבת
אמר
לרן,

גרי
זנת
ה'
גרי
מה
ומו

כי
גם

אִישׁ מִצְרַיִם מִבֵּה אִישׁ-עֲבָרִי מֵאֲחִיו:
יב וַיִּפֶן בָּהּ וְכֹה וַיֵּרָא כִּי אִין אִישׁ וַיֵּן:
אֶת-הַמִּצְרַיִם וַיִּטְמְנֵהוּ בַחֹל: יג **וַיֵּצֵא**
בַּיּוֹם הַשְּׁנַיִם וְהָנָה שְׁנַיִם-אֲנָשִׁים עֲבָרִים

גבר מצרי מביה איש עברי מאחיו:
 יב ואתפנילקא ולקא וקוא ארילית גברא ומקא ית מצראה ופמריה בחול: יג ונפק ביומא תנינא והא תרין גברין

לקט בהיר

רשי

עליהם (ב"ב): (כב) מדהסמין הכחוז וירא בסבלותם וירא איש מצרי מכה נשמע מזה שלא היה זה סתם הכאה של רשעות ורליחה אלא היה מלגישו בחוק העבודה, א"כ אין זה אלא נוגש מצרי ושומר ישראל, שעושי המלאכה לא היו להם שום שייכות עם המצרי רק עם שומר, והמצרי היה ממונה על כמה שוטרים (רא"ם), ועוד דורש ב' פעמים תיבת "איש" המיותרים המגידים חשיבות (מ"ל): (כג) פי' הכהו כל היום, לא שהרגו שא"כ היל"ל "הכה", ומדאמר מכה לשון הווה שהכה והולך כל היום, ומדאמר בלשון יחיד ולא אמר המצריים מכים העבריים ש"מ שהיתה זאת מעשה יחידי, ומה נשתנה זה מכל הנוגשים ושוטרים, ודאי שדברים בגו, ומהכתובים בפי' מקלל סוף אמור ידענו שאחת הייתה שנבעלה למצרי ופרסמה הכחוז שהיא שלומית בת דברי, לזה

עליהם (ש"ר - מנח"י): איש מצרי. נוגש היה ממונה על שוטרי ישראל (כ) והיה מעמידם מקרות הגבר למלאכתם (סס - סס): מכה איש עברי. מלקהו ורודהו (כ), ובעלה של שלומית בת דברי היה ונתן עיניו בה ובלילה העמידו והולילו מציוהו, והוא חזר ונכנס לבית ובה על אשתו, כסצורה שהיא בעלה, וחזר האיש לביתו והרגיש צדצר, וכשראה אותו מצרי שהרגיש צדצר היה מכהו ורודהו כל היום (סס - סס): (יב) ויפן בה וכה. ראה (כ), מה עשה לו בבית ומה עשה לו בשדה (סס - סס), ולפי פשוטו כמשמעו (יג): וירא כי אין איש. עתיד ללאת ממנו שיחגייר (ש"ח): (יג) שני אנשים עברים. דתן ואבירם (י), הם

נחגלה סתום מן המפורש (רא"ם): (כד) צרות הקודש (ש"ד), ובהכרח לדורש, שמאומרו וירא כי אין איש פשוט שפנה לכל הצדדין ואין צורך לומר ויפן בה וכה, או יאמר ויפן בה וכה והנה אין איש, ולזה הביא הדרוש קודם הפסע, ומה שהיה צריך ב' דברים מה שעשה בבית ובשדה, אפשר שמשום בית לבד לא היה הורגו, כי מה דהוה הוא, גם לא היה הוא דיין ושופט ממונה לדון ולהרוג, ובפרט בלי עדים, אבל אחר שראה שלא פסק מלהכהו לבש קנאה להליל את המוכה, ומשום ההכאה לבד לא היה הורגו שלא כדין, שעכו"ם שהכה את ישראל חייב מיתה אבל אינו נהרג (רמב"ם מלכים י' א), ומשום רודף אפשר שיכול היה להליל בלי הריגה, אבל בצירוף שניהם, כי בן נח חייב מיתה על אשת איש לזה הרגו (מ"ל): (כה) אורחיה דמלחא נקט לפנות לכל הצדדין לחזק שאין איש רואה מעשיו, אבל היל"ל וירא כי אין רואה, כי מה יועיל כי אין איש אם יש אשה או קטן, גם היל"ל אין "שם" איש, גם הלא היה שם דתן אשר הלשין, ומן הקטם היו שם גם עברים אמרים, לזה דרשו שאין איש עמיד ללאת, אבל זה המקלל לא נקרא איש שהרי חוטא ופושע היה, גם אינו "עתיד" ללאת שהרי כבר היה מה שהיה (רא"ם), אבל אם היה רואה צדצר"ק שום מועלת ממנו לא היה הרגו, הגם שאין הדין כן, שמי שנתחייב מיתת צ"ד אין לנו אומרים שמה יש תקוה ממנו, שא"כ בטלת ד' מיתות צ"ד, כי חורה לא בשמים הוא, אבל כבר אמרנו שעל ההכאה אינו נהרג ומשום רודף יכול היה להלילו בלא מיתה, ועל העריות לא היו עדים (רא"ם), ועוד שהלא מה שבא על הערוה היה ידוע למשה רק צדצר"ק וא"כ רואה"ק יכול לבטל דינו שבא צדצר"ק (ג"א), עוד י"ל כי מרע"ה הרגו בשם המפורש, וא"כ היתה זאת מיתה בידי שמים, וצמיתה בידי שמים ודאי שמשגיחין אם יש תוחלת ותקוה ממנו, כמו שצוה הקב"ה אל חזר את מואב הגם שחייבים היו מפני ב' פרידות טובות שעמיד ללאת מהם (ד"ד): (כו) קראם נלים

אור החיים

טעמה שקראתו כך הוא ללד שאמרה"ם כי מן **יא. איש** עברי מאחיו. דקדק לומר מאחיו, ירמוז כי הציט צו שהיה מהלדיקים המים:

אור בהיר

בקשה טעם למה נפל שם זה בפיא, ואמרה מפני שמן המים משיטהו. (פ"ט) פי' לעצמה כלומר חשבה. (צ) והוא מיותר אחר

יהודאין נצן וא
 את מחי קחבר
 שויר קנברה
 הקמקמלי אה
 שהחורו מן המן
 תכה חף על פי
 (ש"ר - סס)
 (ד) מרשב
 (סס) הלהגני
 שויר וסחחור
 שמה יכול למלות
 הוא שעדיין לא הפ
 לפד נקרא השפע
 הלאיפ הרי שפר אל
 משה פמה פה
 שואו שופט ושופט
 מעלמג לו חול
 קבלו חופו להיגש
 ופק שפטים, ופפרט
 מפקש עלילה להח
 הוא שחין זה פשוט
 קורא מהשפה בלג
 שבישראל פי ה
 שאמרו ז"ל (מ"ל)
 וגו' (לקמן י"ג)
 עלוי" (השחר
 רשעים, והמלא
 עברים נלים לא
 חזמרו עברי
 חמש (צב) ק
 כמותך עוד קשה
 רשעים, אלא בין ש
 למה לאומרו, הלא
 שאמרו לי רעי הו
 (צ) והוא מיותר אחר

קָדוֹשׁ אֲנִי יְהוָה מְקַדְשְׁכֶם: וּבַת
 אִישׁ כִּהְיֶה כִּי תַחַל לְזַנּוֹת אֶת־אֲבִיהָ
 הַיָּדוּל מֵאֲחִיו אֲשֶׁר־יוֹצֵק עַל־רֵאשׁוֹ
 שְׁמֹן הַמִּשְׁחָה וּמָלֵא אֶת־יָדָיו לְלִבָּשׁ
 אֶת־הַבְּגָדִים אֶת־רֵאשׁוֹ לֹא יִפְרָע

ארי קדיש אנא וי מקדשכון:
 ו בת ובר כהן ארי תתחיל
 קמטעי מקדשת אבנה היא
 מתחילא בגורא תתוקר: ו וכהנא
 דאתרבא מאחודי דיתריק על
 רישה משחא דרבותא ודי קריב
 ית קרבנה קמקבש ית קבושא
 ית רישה לא ירפי פרוע

לקט בהיר

רש"י

זה על קדוש יהיה לך, ולא אמר להפך מוקדשמו לדרוש לפתוח ראשון ומקדש יהיה לך לכופו, שמשמעות וקדשמו יותר נראה ענין כפייה ומיבת "לך" יותר משמע אלך וכנ"ל (נח"י), ופי' רש"י בגמ' לפתוח ראשון לקרוא בספר תורה (כלומר הוא עולה ראשון) ולבצר ראשון בצרכת המוילא ובצרכת המזון, ולטול מנה יפה ראשון אם בא לחלוק דבר עם ישראל עכ"ל: (כז) ה' דברים השמיענו רבינו כאן, (א) מיבת "כי" פירושו אם, והוא אחד מד' שימושי כי, (ב) מיבת תחל היא מלשון חלל וחסר למ"ד הכפל כמשפטו לפעמים,

ולבצר ראשון בסעודה (מרים ס"ג): (ט) כי תחל לזנות. כשתחללתי על ידי זנות, שהיחה צה זיקת צעל חתכה, או מן האירוסין או מן הכשואין (מ"ט), ורבותיו נחלקו בדבר (סנה"ג), והכל מודים שלא דבר הכחוש בפנייה: את אביה היא מחללת. חללה ובזתה את כבודי (סנה"ג), שחומרים עליו חרור שזו ילד חרור שזו גדל (סנה"ג): (י) לא יפרע. לא יגדל פרע"ל על אצל (מ"ט), ואחיו גידול פרע, יותר

והתי"ו שימוש על נקבה, ואינו מלשון תחלה והתחלה, (ג) אין מיבה הואת פועל יוצא לומר שהיא חיללה את אחריה, אלא היא בעלמה תהיה מחוללת, והיה ראוי לנקוד בפת"ח פתל (את עלמה), אבל נמצא לפעמים שהציר"י בא במקום פת"ח (מ"ד), (ד) אין הלמ"ד של לזנות למ"ד החיצור לומר אל זנות אלא פירושו על ידי זנות, ודוגמתו (קרח ע"ז ל"ד) נסו לקולס בשביל קולס וע"י קולס, (ה) אין מיבת זנות פירושו כאן כמו שמונהגו לקרות ההפקרות זנות, אלא פירושו זוגחה מויקת צעל, ופי' מיבת זיקת ענין התקשרות והתאחדות והתמיכות, והיא לשון ארמי, ומו"ל משמשין בו: (כח) זו שיעת ר' עקיבא שסבר בין כך ובין כך היא בשרפה, ונת ישראל נשואה בחנק וארוסה בקילה, ור' ישמעאל חולק שדוקא ארוסה בשריפה, אבל נשואה דינה כשאר בת ישראל בחנק: (כט) ואין פירושו שנעשה כהן חלל ע"י זנות בחו: (ל) פרע הוא שם דבר, שערות ראש המגודלים יותר מן הרגיל נקרא פרע, ומיבת לא יפרע נתהווה ונגזר משם דבר, כמו האוינו שנגזר ממיבת אוון או ליבש נגזר ממיבת לבוש, ומה שאמר הכתוב ועל כל נפשות מת לא יבא (רמב"ן), ובאמת לגבי כהן גדול אין שום נפ"מ אם הוא אצל או לא, שהרי למדין מפסוק (יחז' מ"ד) וראשם לא יגלחו ופרע לא יגלחו שאסור להיות מגודל פרע בשעת עבודה ועבודתו פסולה,

אור החיים

לך הכהן"י פירוש הנה הוא שלך לכופו על הדבר. ולא אמרו כי קדוש"י, פירוש לך שקדמה לנו הידיעה כי הקדושה היא בחינה הנקנית צרנון ובהשלמת החפץ והחשק צה ולא בכפייה. ואין אומר הכחוש לכופו על הקדושה, לזה אמר כי קדוש פירוש לא

אור בהיר

(ד) כלומר רק לדבר הזה יהיה שלך ותחת ידך. (ה) וכבר נמן טעם כי את לחם חלקיך וגו'. ולפי פירושינו יהיו ב' מיבות אלו "כי קדוש" שייכים למעלה על הכהן, וכן מראה הנקודה שעליה, וחסרה מיבת "הוא". (ו) ולא אמר מקדשו.

ויקבושוהי קא ו
 נפשת מתא ק
 וקאמה קא ו
 מקרשא קא ו

משלשים יוס"א
 מת וגו'. צאהל
 רביעית דם מן ה
 לאביו ולאמו ל
 מלכות"ה (ת"כ - חו"ט)
 חינו הולך אחר ה
 למדו רבותינו שכ
 חף אם מתו ו
 שינו נשחחא וכו'.

במישי בשבת והו
 (נח"י): (לב) מו
 נפשות פירושו "וא
 יעמא (פי' בנגיעה)
 ובמשא ובין צאהל
 ובין בנגיעה: לב
 כנ"ל, ובמאמר הסנ
 לומר שכל שהנפש ו
 והגם שכבר ידענו ו
 פרה להזות עליו לנ
 שדם מב' מחים מ
 מחים חייב: לד)
 שעל רחוקים הרי ו
 באומרו ועל "כל"
 לאביו, ובגמ' למדו
 גדול, והש"ח אמר
 מלינו זה בשום גמ
 וכו'. וכבר אמרנו ו
 אפשר לומר שפרט
 כהן גדול או נזיר,
 (ב"ב): (לה) פ
 מן הכיעור שלא יז
 וכן פסק הר"מ בנ
 שהוא דבר בפני ו
 יתפרש על קטב זו
 קדושתו לא ילא ו
 מדהביא רבינו דר

7

ויבגדו לא יפרם: ועל כל נפש מת
 לא יבא לאביו ולאמו לא יטמא:
 ובמקדש לא יצא ולא יחלל את

ויבגדו לא יפרם: ועל כל נפש מת
 נפש מתא לא ייעור לאביו
 ולאמה לא יטמא: ובמקדש
 לא יפוק ולא יחלל את

רש"י

לקח בהיר

וכהן גדול עובד בכל יום (גם יש אומרים שכ"ג אסור בפרוע
 אפילו שלא בשעת עבודה, וכן פסק הרמב"ם), ומה שאמר
 על אצל פירושו אפילו על אצל, משום שאחר כל אדם מחוייב
 לגדל פרע ואסור לגלח סד"א שגם כהן גדול יהיה כן
 (נח"י): (לא) דילפינן מנויר פרע, וסתם נזירות לא
 פחות מל' יום (בגמרא), ומה דאמרין שכ"ג היה מקמפר
 מע"ש לע"ש, אין זה חיוב מדאורייתא, אלא מעשה שהיה כן
 היה משום חסידות ומוספת קדושה ופרישה, ומה דאמרין
 שמחוייב לגלח זימי אבנא, יהיה נפ"מ אם מת לו מת
 בחמישי בשבת והוא מקמפר בע"ש יש לו א"כ כבר שערות של ו' ימים ומחוייב לגלח קודם יום כ"ד לימי אבנא
 (נח"י): (לב) מדאמר לא יבא לשון זיאה, ואין זיאה שייך רק בזהל או בית וכדומה מקום שיש לו תוך, ומיבט, ועל"ל כל
 נפשות פירושו, ואל"ל כל, ומצינו כן הרבה (רא"ם), ומדכתיב אחריו לאביו ולאמו לא "יטמא" חייב בלא יבא וחייב בלא
 יטמא (פי' בנגיעה), אין לי אלא כהן גדול כהן הדיוט מנין ח"ל לא יטמא לא יטמא לג"ש שגם כהן הדיוט חייב בין במגע
 ובמשא ובין באהל (ת"כ), אין הפ"י שנעשה טמא, שפשיטא הוא, גם בישראל הוא כן, אלא שחייב בין אם טימא עצמו בזהל
 ובין בנגיעה: (לג) שמיבט נפשות מיותר הוא (הגם שלמדנו מפסוק זה במאמר הקודם אהל המה, זה נשמע ממיבט יבא
 כנ"ל, ובמאמר הקמון למדנו מפסוק זה לאסור קרוביו, זה נשמע מאומרו "כל" מה, ואחר כל זה מיותר מיבט נפשות), ובה
 לומר שכל שהנפש חלוי בו, והוא דם רביעיית (הלוג, שהוא זיאה וחצי) שלכל הפחות צריך להיות באלם רביעיית דם שיאחר מי,
 והגם שכבר ידענו שרביעיית דם מטמא בזהל דכתיב בפי' חקת הנוגע בזה, בנפש"א דם, שם המדובר שנטמא בו ואריך אפר
 פרה להזות עליו לטהרו, וכאן למדנו שהכהן חייב עליו (ג"א), ואמר נפשות לשון רבים, מה לשון יחיד, מזה למד ר' עקיבא
 שדם מבי' מחיס מטטרפות לרביעיית לחייב עליו, ואין זה סותר דרשתינו, שממילא נשמע, ואדרבה נשמע שאפילו הוא מבי'
 מחיס חייב: (לד) כי לאסור עליו קרוביו אינו צריך, שהלא כתיב ועל כל נפשות מת לא יבא, וזה ודאי שבא לרבות קרובים,
 שעל רחוקים הרי הוא בכלל כהן הדיוט, ופסוק זה בא לשמור שלא חאמר גם מת מזהה הוא בכלל מה שנאסר על כהן גדול
 באומרו ועל "כל" נפשות מת, לזה אמר שדוקא אביו ואמו, אבל מת מזהה מותר וגם חייב להטעם בו, ועל זה היה די לומר
 לאביו, ובגמ' למדו מולאמו שדוקא במוסם, אבל בחייהם אם אביו ואמו מנורעים או זכים אין איסור לטמא להם אפילו כהן
 גדול, והש"ס אמר שדוקא אם אביו ואמו הם מת מזהה אז הותר לו אבל לא על שאר מה מזהה, וגמר אומר "מלאחי", ולא
 מצינו זה בשום גמרא (דע"י) ובגמ' שלנו נזיר מ"ח: מפורש ההפך, וכן בכמה דוכתא, וכן ברמב"ם פ"ג מה' אבל אות ח'
 וכו'. וכבר אמרנו שהגם שהותר מת מזהה בכהן גדול הוצרך הכתוב לומר גם בכהן הדיוט, חד להיתר וחד למזהה לחיוב, עוד
 אפשר לומר שפרע הכתוב בכהן הדיוט, שאם כהן הדיוט וכהן גדול או נזיר פגעו ביחד בזהה בזהה יעסוק בו כהן הדיוט ולא
 כהן גדול או נזיר, כלומר מת מזהה לא נקרא לגבי כהן גדול ונזיר רק באופן שהוא בעצמו שם ומת מזהה הוא לו ביחוד
 (ב"ב): (לה) פירש"י בגמ' דלמא אחי למינגע והיינו דלזהר קרא ומן המקדש לא יבא מקדושתו לא יבא כלומר יתרחק
 מן הכיעור שלא יבא לידי טומאה עכ"ל, משמע שאינו הולך כלל, לפי שאדם צהול על ממו וחיישינן שמא יגע, וזו כר' יהודא,
 וכן פסק הר"ם במו"ל, ולפי"ז הוא מחובר למעלה ועל כל נפשות מת לא יבא ואפי"ן מן המקדש לא יבא אחריהם, שאין לומר
 שהוא דבר בפני עצמו שלא יבא לעולם מן המקדש אחמהה (רא"ם), גם מה שאמר הכתוב אח"כ ולא יחלל את מקדש
 יתפרש על קטב זה, שהוא באזהרה שלא ילך אחר המטה ולא יחלל את מקדש וכו', ולפי דרך זה פי' מן המקדש לא יבא מן
 קדושתו לא יבא (שהלא אין נפ"מ באביו בית הוא), ולא יחלל את מקדש אלקיו את קדושת אלקיו, כן נראה לכאורה, אבל
 מהדיבא רבינו דרך הב' והוא סתירה לדרך זה (עיין באות הקמון), לזה הצרכה שדעת רבינו שדרשה זו אסתמכת בעלמא

משלשים יום (סנה"י כ"ג): (יח) ועל כל נפשות
 מת וגו'. בזהל המת (ת"כ): נפשות מת. להביא
 רביעיית דם מן המת (ת"כ) שמעמא בזהל (ת"כ - סנה"י ד.):
 לאביו ולאמו לא יטמא. לא בא אלא להחיר מת
 מזהה (ת"כ - מור מ"ד): (יג) ומן המקדש לא יצא.
 אינו הולך אחר המטה (ת"כ - סנה"י י"ח), ועוד מכאן
 למדו רבותינו שכהן גדול מקריב אונן, וכן *משמעו
 אף אם מתו אביו ואמו אינו צריך ללכת מן
 שישו נטמאות וכו'.

לפני יהוה תקת עולם לדורתם מאת בני ישראל: ס כח ז' ואתה תקרב אליך את אהרן אחיך ואת בניו

עד צפרא קדם יי קום עלם קדריהון מן בני ישראל: א ואת קרב לותך ית אהרן אחיך וית בנוהי עמה מגו בני ישראל

רש"י

לקט בהיר

זכך כלום: (א) ואתה הקרב אליך. לאחר שהגמור זלילי סיון וממוז, ולקו עד אלמע היום מה זכך (רא"ס), אבל זמנחות זרש"י איתא ומה שנשחיר זכקר זרק לחוק, זברש"י שס כ"י איתא כמו שכתב הר"א"ס, ואיני רואה שום סמירה, דמה שאמרו יהא דולק הוא עד זמן ההטבה הגם שהוא בחוק היום, ואם נא להטיב את הנרות ועדיין דולקים זורקן לחוק (ב"ב): (א) ולא עמה, שקריבה זו הוא להלבישם הבגדים ולחנכם בעבודת המשכן (שאל"כ להיכן יקרבו), אלא

אור החיים

למעלה:

זאומרו הקרב אליך כי על ידי חטא האדם תתרחק זחינת ענף נשמחו שכנגד אותו ענף שזו חטא משורשו הגדול כפי גדלו והקטן וכו', והנה זאמלעות ההפלות שהפליז בשליחות ה' גרם להתרחקות ענף אחד מענפי נשמחו משורשה, והגם כי ה' הענישו אף על פי כן כל עוד שלא קבל העונש הפגם עומד זמקומו והרחוק עודנו מרוחק, לזה זשעת חכלית הדבר הודיעו כי זזה יהיה מתקרב הרחוק, והוא אומרו ואתה הקרב אליך פירוש הקרב לעמך"י פירוש לזחינתך שרחוקה זאמלעות החטא הכוא, ונתכוון ה' להודיעו כי זה תיקונו, ומזה אני משכיל על דבר שאמרו ז"ל זסוף זרכות (נ"ד). חייב אדם לזרך על הרעה כשם שהוא מזרך על הטובה וכו' ומפרש זגמרא (שם ס"ג) לקבל הרעה זשמחה כשם ששמח זטובה עד כאן. והיה הדבר קלה זעונו רחוק, ועל פי הדברים האמורים זענין הנה היסורין הם מקריבין ענפי הנשמה שהיו רחוקים משורשם, שאין לך רע ומר כעוזבו את ה' אלהיו, וזאמלעות היסורין יתקרב הרחוק ועל זה ישמח לז המשכיל, ואמר ועשית זגדי קודש וגו' לזכוד ולתפארת"י שהם הם סימני השמחה שיראה שחפץ ודבר לפארו, אשר זה הוא שנאו

כא. מאת בני ישראל"י יתבאר על דרך מה שאמרו זחוספתא זשקלים (פ"ז) כל קרבות הזכור שנמדבו מעלמן כשרים ובלזד שימסרום לזכור עד כאן לשונם, והוא מה שאמר הכתוב מאת בני ישראל פירוש כי שמן זה קרבן זכור ולזה לו יהיה שיתמדבו יחיד לרזך שימסרם לזכור ותהיה הזאתו למשכן מאת בני ישראל: (כז) א. ואתה הקרב אליך. טעם אומרו ואתה, גם אמר לשון הקרבה"י, גם אמר חיבת אליך"י. יתבאר על דרך אומרו ז"ל (שמו"ר ג') כי הכהונה למשה היחה למנה אלה ללד שמאן ללכת זדבר ה' אחר כמה פעמים חרה ה' זו והסירו מגזרת הכהונה זאומרו (לעיל ד' י"ד) הלא אהרן אחיך הלוי פירוש שהיה לוי ועכשיו נעשה כהן עד כאן. לזה אמר לו זשעת מעשה ואתה פירוש לא ללד שאני מלוך לזד אלא גם אתה מלד עמך הקרב את אהרן זמקומך"י ותעשה הדבר כאילו אתה חפץ זו כי זה לך זמקום קרבן לכפרה על אשר העזת פניך לפני ה', ואומרו אליך לכפרתך"י זבהקריב את אהרן ויחן לו גדולתו אין לך קרבן גדול מזה. עוד ירמוז

אור בהיר

יד) הלא כבר אמר בני ישראל ויקחו. (זו) ולא אמר ואתה תמשה את אהרן וכדומה. (זז) ולא אמר אל המזבח או אל העבודה. (יז) זה יהיה פירוש חיבת הקרב. כלומר, זמקום קרוב שאתה זו. (יח) כלומר, לטובתך. כאומרו לך לך. (יט) כאילו אמר הקרב עמך לעמך. (כ) שלכאורה למה להקדמה הזאת, הלא מנה והולך כל הבגדים זפרעות, ומה גם שחזר ועשה

אֵתוּ מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְבַהֲנוֹלֵי
 אֶהְרֹן נָדָב וְאַבִּיהוּא אֶלְעָזָר וְאַיִתָמָר
 בְּנֵי אֶהְרֹן: ב וְעֵשִׂיתָ בְּגָדֵי־קֹדֶשׁ
 לְאֶהְרֹן אֶחָיֶה לְכָבוֹד וּלְתַפְאֶרֶת:

שְׁמֵשׁא קְדָמִי אֶהְרֹן נָדָב
 וְאַבִּיהוּא אֶלְעָזָר וְאַיִתָמָר בְּנֵי
 אֶהְרֹן: ב וְתַעֲבֹד קְבוּשֵׁי קוֹדֶשׁא
 קְדָמוֹת אֶהְרֹן אֶחָיֶה וְתַשְׁבְּחוּ:

אור החיים

לכד כשתהיה בזולת אהרן ובניו יעצדו בחלוק לבן וכמו שכן שמש משה כזכר. או יאמר כי זה ה' לתח טעם למה נזכר ח' בגדים ד' לבן וד' זהב ואמר הטעם הוא לכבוד ולתפארת פירוש על פי דבריהם ז"ל (הקדמת תיקונים) כי הח' בגדים ד' של בגדי לבן ירמזו אל ד' אותיות של שם הוי"ה ברוך הוא וד' בגדי זהב ירמזו אל ד' אותיות של שם אדני"י, ודע כי שם הוי"ה ברוך הוא יתיחס אליו כינוי התפארת כידוע ושם אדני"י יתיחס אליו כינוי הכבוד, והוא אומרו ועשית בגדי קודש וגו' לכבוד כנגד בגדי זהב ולתפארת כנגד בגדי לבן, וסדר הכתוב סדר הדרגות הקדושה זו למעלה מזו והקדים לכבוד והבן. ולזה ה' עשות ח' בגדים שצאמנעוהם יתכפר פגמים אשר יסבבו בני האדם אשר יגיע למקום עליון^י וצוה יוכפר העון ההוא. ולדרך זה יש לתח עוב טעם למה הקפיד ה' על הבגדים באהרן ולא במשה על דרך אומרים ז"ל (ערכין ע"ו). כי שמונה בגדי כהונה מכפרים על שמונה מיני עבירות שיהיה צבני ישראל אשר על כן לא נזכר ה' הדבר אלא להכין העומד לשרת הוא ובניו כל הימים לכפר על בני ישראל מה שאין כן משה שכל מה ששמש צו' ימי המילואים לא היה אלא לכפרת אהרן ובניו^י למלא את ידם לעבוד לפני ה' לא היה צורך למה שיכפרו הבגדים כזכר לזה שמש בחלוק וגו':

אור בהיר

הקדמה בפסוק הסמוך. **כא** כי עשית הבגדים היא הגוף, והכוונה שמכוון לקיים מצות ה' היא הנשמה, ומה שיעשה במצבת עלמו וכשמה זה יהיה נשמה לנשמה. **כב** צלמא אס לא יאמר פרטי מעשיה, צריך לומר לכבוד ולתפארת לומר שיהיו נאים ומפוארים, אבל אס פרע אופן מעשיהם הלא הם כאשר הם. ובקונטרס קוי אור הרבה לפלא מה קשיא ליה להאזה"ח הלא איתא בזבחים י"ח מטושטשין או מקורעים פסולה ופירשו רש"י ורמב"ם שנאמר לכבוד ולתפארת א"כ אינו מיותר ע"כ. ונעלם מוכרנו שפירשה זו פסוק מ' אמר הכתוב עוד הפעם לכבוד ולתפארת, ושם פירשנו פירוש זה עלמו של רש"י ורמב"ם וביתר ביאור והרבה עיי"ש. **כג** מה שפגמו צני שמות הללו. **כד** וזהם לא היו ח' עבירות הללו.

לעושה הדבר לזד ההכרת, והגם שהבגדים הם חוצה גברא העומד לשרת, עם כל זה רצה ה' לזכות לגלגל זכות זה על ידו שיעשה אותם לחיבה ולשמחה באהיו, ודבר זה הוא צחינת נשמה (לנשמה^י) בעיקר מעשה זה, ואולי שנתכוון ה' לומר לו שיעשה הבגדים משלו, והגם ששינוי (יומא פ"ג מ"ו) בגדי הכהנים צאים משל צבור, הרי אמרו שיחיד יכול להתנדבם ולמוסרם לצבור וכמו כן נזכר ה' לעשות:

ב. ועשית וגו' לכבוד ולתפארת. צריך לדעת מה היא כוונת ה' באומרו לכבוד וגו' אחר שמודיעו מעשיהם ואופניהם^י, ואם להודיעו שבגדים אלו יש בהם לאהרן כבוד ותפארת מה ילא לנו מזה. ואולי שיתבאר על פי מה שאמרו בפרק אין מעמידין (ע"ז ל"ד). וזה לשונם שאלו את רבי עקיבא במה שמש משה שבעת ימי המילואים לא הוב זידיה אחא ושאל צי מדרשא אמר ליה בחלוק לבן שאין צו אמר עד כאן. הנה ממה שמש משה שבעת ימי המילואים בחלוק זה יגיד שאין הבגדים מעכצין אלא לאהרן ולבניו אבל זולת הכהנים תחרנה עבודת הקרבנות בלא בגדים, והוא מה שמודיעו באומרו לכבוד וגו' לומר לא תחשוב כי הבגדים לצורכי עבודה לכד ויתחייב הדבר ללוצשם משה בעבודת ימי המילואים לא כן הוא אינם אלא לכבוד וגו' למשרת קבוע לעבודתי אבל לכד העבודה

ג ואת תפ
 דאשלימיר
 ויעבדון
 קבדשותה
 ד ואלין

(ג) לקדש
 על ידי כב

לקדשו, והם
 ולהכניסו כב
 תיבת לקדשו
 בהכרת לפז
 וב' הדברים
 המין כמו ע
 לומר כנעני

ג. ואת

לב, והגם
 דבריו כי
 וכדי שלא
 משה ואין
 לב"י לזה
 כל וגו', ו
 מסימנים
 ומראין כל
 הדבר בא
 בפני רבי
 ידבר בפני
 יהיה הוא
 ה' לעשות
 לעיני הכל
 טעם שאם
 כי בא לחו
 בכללותיה

ותרמין עזקן על סמרה חד
 ותרמין עזקן על סמרה תניתא:
 ד ועבד אריחי דאעי שמינ וחפא
 יתהון דהבא: ה ואעיל ית אריחיא
 בעזקתא על סמרי ארונא קממל
 ית ארונא: ו ועבד כפרתא דהב
 דכי תרמין אמין ופלגא ארפה
 ואמתא ופלגא פתיה: ז ועבד
 תרין כרוכין דדהב נגיד עבד
 יתהון מתרין סמרי כפרתא:
 ח כרוכא חד מסמרא מכא
 וכרוכא חד מסמרא מכא מן
 כפרתא עבד ית כרוכיא מתרין
 סמרוהי: ט והוון כרוכיא פריסן
 נדפיהון לעלא נטלין בנדפיהון
 על כפרתא ואפיהון חד קקבל
 חד קקבל כפרתא הוון אפי
 כרוכיא: י ועבד ית פתורא
 דאעי שמינ תרמין אמין ארפה
 ואמתא פתיה ואמתא ופלגא
 רומה: יא וחפא יתה דהב דכי
 ועבד לה דיר דדהב סחור סחור:
 יב ועבד לה נדנפא רומה פושכא
 סחור סחור ועבד דיר דדהב

פעמתיו ושתי טבעת על צלעו האחת
 ושתי טבעת על צלעו השנית: ה ויעש
 בדי עצי שמים ויצף אתם זהב: ו ויבא
 אתהבדים בטבעת על צלעת הארן
 לשאת אתהארן: ז ויעש כפרת זהב
 טהור אמתים וחצי ארפה ואמה וחצי
 רחבה: ז ויעש שני כרבים זהב מקשה
 עשה אתם משני קצות הכפרת:
 ח כרוכאחד מקצה מזה וכרוכאחד
 מקצה מזה מן הכפרת עשה את
 הכרבים משני כתוב קצוותו קר קצותיו:
 ט ויהיו הכרבים פרשי כנפים למעלה
 סככים בכנפיהם על הכפרת ופניהם
 איש אל אחיו אל הכפרת היו פני
 הכרבים: פ ויעש את השלחן עצי
 שמים אמתים ארכו ואמה רחבו
 ואמה וחצי קמתו: יא ויצף אתו זהב
 טהור ויעש לו זר זהב סביב: יב ויעש
 לו מסגרת טפח סביב ויעש זר זהב

→

אור החיים

דז) ה. על זלעות הארן. ג' פעמים נזכר הארן הכפורה שזה וסיה מכה בקורנס בכל רוחב
 כפרשה ז"ל כנגד ג' ארוכות שעשה הכפורה וכו' אלא בשעת ההכחה החיך במקום רחב
 כללאל כחומרם ז"ל (יומא ע"ב):
 ח. משני קצותיו. ט) אולי שיכוין לומר שלא עשה שיספיק לכרוכים וזוה ידויק אומרו משני קצותיו:

אור בהיר

סז) שהיה לו לומר על זלעותיו לשאת אותם. וגם מדויק שפיר, ויעש את הארון עני שטים זה האמצעי, בטבעות על זלעות הארון זה
 החיטן שעליו היו הטבעות, לשאת את הארון זה הפנימי שהוא העיקר שזו הלוחות, וכן צ"ל פקודי מ' כ' עיי"ש. סז) ואצל הזוי
 אמר על שני קצותיו, וגם מיומר הוא, שכבר אמר משני קצות הכפורה.

פרשת ויחי

וזהו שנאמר במלאכת המשכן (שמות לה, י) וְכָל חֲכָם לֵב בְּכֶם יָבֹאוּ וַיַּעֲשׂוּ. הם הנשמות המעובדים בכס יבאו וַיַּעֲשׂוּ כָּל אֲשֶׁר צִוָּה ה'. וכן כתיב (שם לו, ח) וַיַּעֲשׂוּ כָּל חֲכָם לֵב בְּעֵשִׂי הַמְּלָאכָה. כי הנשמות העליונים עשו עמהם לכוון במלאכת המשכן בסודות העמוקים. וזה כוונת רש"י 'חסד שעושים עם המתים'. היינו שהמתים הקדושים עושים עמו הוא חסד של אמת, כי הם בודאי כוונתם אמיתית, ואינם מצפים לתשלום גמול וכלי שום כוונה זולתו.

→ [יט] וַיִּמָּאֵן אָבִיו וַיֹּאמֶר יָדַעְתִּי כִּי יָדַעְתִּי נָם

הוא יתיה לעם ונם הוא יגדל ואולם אחיו הקטן יגדל ממנו וזרעו יתיה מלא חגונים. הנראה לי בפירוש הפסוק הזה, על פי מה שאמרתי בפסוק וְהִפְתָּן הַגְּדֹל מֵאֲחִיו (ויקרא כא, י), רמז למעלת הצדיק המשפיע כל טוב ומעורר חסד העליון, על ידי זה שכל מגמתו וחפצו לראות בטובת בני ישראל, וכמו שנאמר במשה רבינו ע"ה (שמות ב, יא) וַיִּגְדַּל מֹשֶׁה וַיֵּצֵא אֶל אָחָיו - פירוש שזה היה גדולתו מה שהיה מצטער בצרת ישראל וכולם היו כאחיו ממש, על ידי זה בא לו הגדולה להיות מנהיג הדור ומשפיע. כי כן עיקר העבודות של בני ישראל להיות בבחינת הערבות כל אחד בעד חברו, כמו שכתבתי במקום אחר מְשַׁרְתֵּי שׁוֹאֲלִים זֶה לָזֶה (קדושא כתי) - פירוש הם המשרתים ההולכים בדרך הישר בעבודת ה' ב"ה, כאשר הם שואלים ומבקשים זה בעד זה ומצפים לטובת זולתו. והוא בבחינת 'שואל שכל הנאה שלו' (כ"מ לד, א).

וזהו שנאמר (שיר השירים ב, יד) הַשְּׁמִיעֵנִי אֵת קוֹלְךָ כִּי קוֹלְךָ עָרֵב וּמְרָאִיךָ נְאוּהָ. פירוש, אם קול תפלתך הוא בבחינת ערב בחבירו כנ"ל,

מז [כט] וַיִּקְרְבוּ יְמֵי יִשְׂרָאֵל לְמוֹת וַיִּקְרָא לְבָנוֹ לְיוֹסֵף וַיֹּאמֶר לוֹ אִם נָא מִצְּאֵתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ שִׂים נָא יָרֵךְ תַּחַת יְרֵכִי וְעֲשֵׂיתָ עִמָּדִי חֶסֶד וְאַמֶּת אֵל נָא תִקְבְּרֵנִי בְּמִצְרָיִם.

[כט] וַיִּקְרְבוּ יְמֵי יִשְׂרָאֵל לְמוֹת וַיִּקְרָא לְבָנוֹ לְיוֹסֵף. שכך הוא הסדר, בתחילה צריך היחוד עם יוסף, אחר כך יכול לברך את בניו. והבן.

וְעֲשֵׂיתָ עִמָּדִי חֶסֶד וְאַמֶּת. פירש רש"י 'חסד שעושים עם המתים הוא חסד של אמת, שאינו מצפה לתשלום גמול'. עיין ברמב"ן שהקשה עליו, הא גבי אליעזר כתיב גם כן (בראשית כד, מט) חֶסֶד וְאַמֶּת.

אך הנראה לי להבין דברי רש"י, דהנה נודע בספרים, כי יש אשר האדם זוכה לנשמה גבוהה מאד מיד בשעת תולדתו, ויש אשר אח"כ על ידי עשיית איזה מצוה בכוונה טובה מתעבר ודבק בו איזה נשמה גבוהה, והכל ידוע ליודעי חן. והנה בכוונה טובה על ידי נשמות האלו אשר נתעברו בו מוסיף כח וחיל בעבודות הבורא, כי המה עומדים בעזרו. וזהו שאמרו (שבת קד, א) 'הבא לטהר מסייעין אותו'. פירוש, הנשמות האלו מסייעין אותו לעבודת הבורא. וכן אמרו (תנחומא עקב ו) 'המתחיל במצוה אומרים לו גמור'. מי הוא האומר לו, אך הנשמות האלו אשר קנה הם המעוררים אותו ואומרים לו גמור. וזה פירוש המשנה באבות (פ"א מ"ד) 'יהי ביתך בית ועד לחכמים [והוי שותה בצמא את דבריהם]'. כמו שנאמר (משלי כד, ג) בְּחֻכְמָה יִבְנֶה בַּיִת - הוא הנפש, ור"ל תכין נפשך בהמצות ותזכה לנשמות רבות של חכמים. כמו שמצינו אצל הר"י מיוגאש היה בו כמה נשמות מתנאים - כמבואר בהאר"י ז"ל. ואז תהיה 'שותה בצמא את דבריהם', תעשה המצות בחשק רב, כי יעוררוך.

כי 'אח' ות מנין ת שמע והיחוד ו נוקבין להשפיע בגמרא 'הקורא א יגרע י יעקב י סוד של מזו לי י די יסוד י יעקב י קריאת י רב עם י א יסוד י קריאת י עתה. י הקאחד י מזו על י יסוד לו י יוסף י מזו על י שהוא י שמע' י ראה י לדקדק י ניחא. י ש, כמו י - הוא י על ידי י הפעם י י י י בעת

ספר גבאות שלמה זכ"ל
 מנהל"צ שלמה בכבן זצ"ל מרכזאוסק
 י"י זכ"ל בולגה ספר י"ג מ"ר

על ידי זה מִרְאִיךָ נֶאֱנֶה להתקבל תפלתך ברצון למעלה. והנה זה הרמז בדברי יעקב יְדַעְתִּי בְנֵי יְדַעְתִּי גַם הוּא יְהִיָּה לְעַם וְגַם הוּא יִגְדֹל. פירוש, שהוא בבחינת צדיק כזה המשפיע טובות לעם ומתפלל עליהם, ועל ידי זה 'הוא יגדל', הוא רומז לעולם הנסתר אשר שם רחמים גדולים כמו שאומרים (קדושת כתר) מִמְקוֹמוֹ 'הוא' יִפְן בְּרַחֲמִים לְעַמוֹ, ומעורר חסד עליון הרמז לבחינה גדולה כמו שנאמר (ויקרא כא, י) וְהִפְתָּח הַגְּדוֹל מֵאֲחִיו. וְאוֹלָם אָחִיו הִקְטַן יִגְדֹל מִמֶּנּוּ וְנִרְעוּ יְהִיָּה מְלֵא הַגּוֹיִם. פירוש הוא יוציא כל הניצוצות קדושה שנפלו בין העובדי כוכבים, על ידי זה יוצמח הגאולה שלימה מִקְבֶּץ נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל (ישעיה נה, ח). בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם ה' (תהלים קמז).

כ, והבן. L

מט [א] וַיִּקְרָא יַעֲקֹב אֶל בְּנָיו וַיֹּאמֶר הֲאִסְפוּ וְאֶנִּידָה לָכֶם אֶת אֲשֶׁר יִקְרָא אֶתְכֶם בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים.

[א] הֲאִסְפוּ וְאֶנִּידָה לָכֶם אֶת אֲשֶׁר יִקְרָא אֶתְכֶם בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים. יבואר על פי מה שנאמר בכתוב (שיר השירים א, ד) מִשְׁכְּנֵי אֶחְרִיךָ נְרוּצָה. פירוש, אנו מתפללים להקב"ה להמשיך אותנו אליו במדת החסד ואנחנו נרוצה אחריו. כי בענין קנין משיכה הוא ב' אופנים: הא' הכישה במקל והיא תבוא. והב' קוראה לה והיא באה (קידושין כב, ב). והנה באופן הראשון בבחינת 'הכישה במקל' הנה כבר לקינו והוצללנו בכובד הגלות המר. אך אנו מצפים להיות הגאולה וישועה באופן השנית בבחינת 'קוראה לה והיא באה'.

וזהו שאמר יעקב אבינו אֶת אֲשֶׁר יִקְרָא אֶתְכֶם בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים. שהיה מתפלל על אחרית הימים קודם ביאת הגואל שאין בנו עוד כח לסבול היסורים מכובד הגלות המר, הנה יִקְרָא אֶתְכֶם בקריאה בעלמא ויהיה המשיכה אליו בקריאה, והיא בבחינת הדעת ולא על ידי יסורים ח"ו, אז הִשְׁכַּחְנוּ ה' אֱלֹהֵיךָ וְנִשְׁוֹבָה (איכה ה, כא) בתשובה שלימה, חֲדָשׁ יְמֵינוּ יִקְרָאָם (איכה שם).

או יאמר הֲאִסְפוּ וְאֶנִּידָה לָכֶם וגו'. פירש רש"י: 'ביקש לגלות את הקץ ונסתלקה ממנו שכינה'.

לְהַבִּין זה, דהנה כשנתן את עצמו להסתכל בכל דור ודור מה שיעברו על בני ישראל עד ביאת משיח וראה באורך הגלות המר ובחשכות הגדול, הנה מזה נתעצב אל לבו מאד ונסתלקה ממנו שכינה בעבור העצבות. אך השבטים ניחמו אותו ופתחו ואמרו שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד (דברים ה, ד. פסחים נו, א) כמו שפירש רש"י בפירושו (דברים שם) 'ה' שהוא עתה אלהינו, לעתיד יהיה ה' אחד ושמו אחד'. כי צריך להיות שמח בזה במה שיהיה לעתיד בהגאולה ה' אחד לכל העולם, בַּיּוֹם הַהוּא יְהִיָּה וְגו' (זכריה יד, ט). לכן אמר הוא ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד (פסחים שם), שיהיה כן במהרה בימינו אמן.

או יאמר 'ביקש יעקב לגלות את הקין ונסתלקה ממנו שכינה'. שיעקב אבינו 'ביקש' אז בתפלתו על קץ הגאולה - 'לגלות הקץ'. על ידי זה 'נסתלקה ממנו שכינה'. פירוש, שהיה עלייה לשכינה הקדושה ונסתלקה למעלה למעלה ממנו על ידי תפלתו.

[טז] דָן דָּן עִמּוֹ כְּאֶחָד שְׁבָטֵי יִשְׂרָאֵל. [יז] יְהִי דָן נָחֵשׁ עָלַי דָּרָךְ שְׁפִיפִן עָלַי אֲרַח הַנֶּשֶׁךְ עֲקֵבֵי סוּם [יח] לִישׁוּעָתְךָ קוֹיָתִי ה'.

[טז] דָּן דָּן עִמּוֹ כְּאֶחָד שְׁבָטֵי יִשְׂרָאֵל יְהִי דָן נָחֵשׁ עָלַי דָּרָךְ וגו' לִישׁוּעָתְךָ קוֹיָתִי ה'. הנראה לי, על פי מה שאמרתי בפירוש המשנה (אבות פ"א מ"ו) 'הוה דן את כל האדם לכף זכות'. להורות דרכי הצדיקים ההולכים תמיד במסירות נפש עבור כלל ישראל ומקבלים עליהם יסורים ודנים את עצמם עבור כלל ישראל, כמו שנאמר (שמות כח, ל) וְנָשָׂא אֶהְרֹן אֶת מִשְׁפַּט בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל לְבוֹ גּוֹ' - כמבואר במקום אחר.

וזהו שאמר דָּן דָּן עִמּוֹ כְּאֶחָד שְׁבָטֵי יִשְׂרָאֵל. פירוש, הצדיק הדן את עצמו עבור עמו בני ישראל ומצפה לטובתם הוא העושה היחוד

למעלה. קָא במסירות נפי ה' אֶחָד, כן בני ישראל. ב"ה ואהבו במסירות נפי עלי דָּרָךְ וגו' הקוצים וה ויעורר רחמ נ [טז] וַיִּקְרָא לוֹ יִשְׁמֹנּוּ אֲשֶׁר נִמְלְגוּ צוּה לְפָנָי כִּי אֲנִי שָׂא נָא וְעַתָּה שָׂא נָא

את כל הָרָן וגו' אֲנִי שָׂא לְפָשַׁע עֲבָדֵי העירו המפּוּ - וְעַתָּה שְׂ

אך הנה התשוו שבת בעל תשובתו זה פירשתי הנ לָכֶם פּה עוּ פֶה] וְנִשְׁתַּחֲ מֵה שֶׁאֵמַר כוונתו של: שהם דומינ סב, א). ואמו למדריגה ג מדריגה, כ פסוק כֹּה

וזהו וייראו העם את ה' וכו' אז ישיר [משה
 ובני ישראל את השירה הזאת וכו' לאמר]
 וכו' (שמות יד, לא-טו, א). פירוש, על ידי שהגיעו
 ישראל ליראה האמיתית של השכינה שלא מפני
 המצרים עוד, על ידי כן אז ישיר משה ובני
 ישראל כאחד את השירה הזאת לאמר. כי
 השכינה היתה מדברת מתוך גרונם. וזהו ולכל
 המורא הגדול אשר עשה משה כו' (דברים לה, יב).
 כי השכינה היתה עמו תמיד. לכן נאמר גם כן
 בזה ובמקרא גדול זו גלוי שקינה. כי ממנה באה
 היראה אשר יראת ה' היא תתהלל (משלי לא, ל).

בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כו'
 (פסחים קטז, ב). הפירוש הוא, על דרך
 המובא בזהר חדש שיר השירים כי צריך האדם
 להסתכל על עצמו למה הוא בא לעולם הזה,
 ומאין הוא בא, ומה בחינת נפש רוח ונשמה
 אשר בו, ומה התיקון הצריך לו בעולמו,
 ולמדע ברזין עלאין וכו' עיי"ש באורך, ואיך
 יתגלגל בעולם. וזו הפירוש 'בכל דור ודור'.
 שיש נשמות שמתגלגלים בכל דור ודור לצורך
 תיקון. על כן צריך להסתכל למה הוא בא עתה
 בגלגול הדור הזה ובאיזו בחינה היה בגלגול
 הקודם. כמו שאמר הרב ר' חיים וויטל זלה"ה
 כמה פעמים היה מתגלגל ובאיזו בחינה היה
 בכל פעם, והבן.

**76 או יאמר בכל דור ודור חייב אדם לראות את
 עצמו כו' שנאמר (שמות יג, ח) והגדת לבנך
 ביום ההוא לאמר בעבור זה עשה ה' לי בצאתי
 ממצרים. הנראה לי לפרש, דהנה כבר נודע
 בהארי ז"ל בסוד ענין יציאת מצרים בלילה
 הזה, שהיו כל המוחין גדלות בפעם אחת שלא
 בהדרגה והשפיע אור קדושתו הגדול ונעשה נס
 יציאת מצרים כידוע ליודעי חן. והנה כן בחינת
 הגדלות שני הנ"ל צריך להתעורר תמיד לגרום
 הזיווג בעליונים ולהשפיע מאור העליון כל טוב
 לעולם הזה לישראל.**

וזהו שני מיני גדלות שנאמר אצל משה רבינו
 ע"ה. בפעם אחת כתיב (שמות ב, י) ויגדל
 הילד. ובפעם שני כתיב (שם ב, יא) ויגדל משה

ויצא אל אחיו. שזהו מרמו על ב' מיני גדלות
 הנ"ל גדלות ראשון וגדלות שני. לכן בפעם אחת
 כתיב ויגדל משה. כי גדלות הראשון אינו כי אם
 עדיין בבחינת שאינו מוליד כמו הילד כי זהו
 אינו משפיע כנודע. אבל בבחינת גדלות שני
 כתיב ויגדל משה ויצא אל אחיו. כי בחינת
 גדלות שני הוא להשפיע נשמות קדושות ואורות
 העליונים לישראל. וזהו שנאמר ויגדל משה
 ויצא אל אחיו. שבחינת הגדלות והשפעה שלו
 היה לצורך אחיו. שזהו ויצא לשון מסירות נפש
 כמו אשר יצא לפניהם (במדבר כו, יז). שצריך
 למסור נפשו על כבוד השי"ת וכבוד ישראל
 להשפיעם כל טוב. וכן הוא אומר (ויקרא כא, י)
 והכהן הגדול מאחיו. [ופירשו חז"ל] (יומא יח, א)
 גדלהו משל אחיו. הפירוש גם כן כנ"ל. כי
 הגדלות שלו הוא משל אחיו במה שהוא משפיע
 לאחיו כל טוב. שזהו בחינת סוד כהן גדול
 כידוע ליודעי חן.

**ועל אלו שני הבחינות של מסירות נפש הנ"ל
 - על כבודו של השי"ת, ועל כבודן של
 ישראל, הם שני הפרשיות של קריאת שמע -
 שמע, והיה אם שמעו. שלכאורה הדברים שווין
 בשניהם. אך בפרשה הראשונה נאמר בלשון
 יחיד. ובשניה בלשון רבים. וכמו שבארנו, הנה
 בראשונה נאמרה על מסירות נפש על כבוד
 השי"ת בכוננת אחד ואתהבך וכו' בקל לבקך
 ובקל נפשך וכו' (דברים ו, ד-ה) ופרשה שניה של
 וקהיה אם שמעו תשמעו (שם יא, יג) היא אזהרה
 לרבים, שצריך כל אחד ואחד מבני ישראל
 להתפלל על חביריו. ולאקהבך את ה' אלהיכם
 היא גם כן ואתהבך לרעך פמוך (ויקרא יט, יח) כמו
 ואתהבך את ה' אלהיך שהם בכלל אחד, וכמו
 שאמרו רז"ל (ירושלמי נדרים פ"ט ה"ד) 'זהו כלל גדול
 בתורה'. שכן הוא באמת המתפלל על חבירו
 ומרצהו לפני השי"ת וממליץ טוב עליו לפני
 אבינו שבשמים הנה הוא גורם אהבה בין ישראל
 לאביהן שבשמים. הנה באמת זה הוא הרצון של
 השי"ת. ובזה הוא אוהב אותו ועושה נחת רוח
 לפניו ית"ש וגורם היחוד למעלה בכל העולמות
 להשפיע כל טוב לישראל.**

וזה הוא לאקהבך את ה'
 בהשמות העליונים
 כנ"ל. וזה שהפרשה הזו
 כנ"ל. ולכך בפרשה הזו
 בצידה ונתתי מטר אךך
 ואספת דגנך כו' (שם י)
 בפרשה ראשונה. אך
 שהפרשה הזאת היא מל
 כל אחד ואחד להמשיך
 על חבירו, ולכך מבטיח
 הנה בודאי ימלא ה' כל
 טוב בגשמי רצ

**נחזור לענינינו: הנה
 יציאת מצרים
 והיחוד בעולמות העל
 עתה בכל שנה ושנה
 וגדלות הזה לכל בני יי
 שאמר 'בכל דור ודור
 עצמו כאלו הוא יצא
 להתחזק בהתעוררות ה
 שני הנ"ל להמשיך שנ
 כמו בשעת יציאת מצו
 וזה שאמר עוד 'שנאכ
 הוא לשון המשכה,
 ולזרעך אחריך כמו'
 אחרינו (בראשית יז, יט), וְלִ**
 וְדָוָר (שחרית

וזה כל שלא אמר ש'
 לא יצא ידי חו
 האמירה הזאת, וכי אם
 לשון אמירה הוא לשון
 עשרה מאמרות שבמנ
 חיות לעולמות כנ"ל. ו
 - הוא לשון השפעה
 והמשיך בחינת המוחי
 דברים הללו כידוע לה
 ידי חובתו. וזהו זה
 שיש מצה ומרור מנחי
 הזאת יוכל לפעול זה
 ישראי

מִצָּה זוֹ שָׂאֵנוּ אוֹכְלִים עַל שׁוֹם מָה עַל שׁוֹם שְׁלֹא
 הַסְּפִיק בְּצַקָּם שֶׁל אֲבוֹתֵינוּ לְהַחֲמִיץ וכו'.
 לכאורה יש לדקדק, הלא המצות הללו של
 אכילת מצה ומרור נצטוו קודם שיצאו ממצרים
 כמו שנאמר בתורה בפרשת הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לְכֶם
 וכו' (שמות יב, ב): וְאָכְלוּ אֶת הַבֶּצֶק בְּלִילָה הַזֶּה
 כו' וּמִצּוֹת עַל מֶרְיָם יֵאָכְלוּ (שם ט). ומה זה
 הטעם אשר נתן בעל הגדה על אכילת מצה על
 שום שלא הספיק בצקם להחמיץ.

אך הנה מבואר בהאר"י ז"ל על פסוק וְרָגַלְךָ
 לֹא בְצֻקָה זֶה אֲרַבְעִים שָׁנָה (דברים ח, ד).
 לרמז על הדור ההוא שהיו כולם קדושים
 ונשמרים מכל רע, כמו שאמר בפרקי דרבי
 אליעזר (פמ"א) שלא ראו קרי מימיהם. וזה
 רגלם לא בצקה עיי"ש. וכבר ביארנו במקום
 אחר בענין הזה, כי אם ח"ו האדם איננו
 בשמירה באות ברית קודש אזי כל המצות שלו
 נמסרו להחיצונים ח"ו. וזה שאמר (תהלים קיט,
 קלד) פְּדֵנִי מֵעֶשֶׂק אָדָם, עֲרֵב עֵבֶדְךָ לְטוֹב אֵל
 יַעֲשֶׂקֵנִי יְיָ (שם קכב). כי המצות הללו גזל הוא
 ביד החיצונים. כמו שאמרו (סוכה כט, ב) 'לולב
 הגזול' וכו' וזהו שאומרים קודם עטיפת הטלית
 בְּנֶשֶׁךְ יָעִיר קָנוֹ עַל גּוֹזְלָיו 'יִרְחָף' - רפ"ח
 ניצוצות קדושה.

וזה הנקרא 'חמץ', כמו שאמרו (קדושין ג, א)
 'האי דהוי קרי ליה בר חמצין' וכו'. כמו
 שנאמר (ישעיה א, יז) אֲשֶׁרוּ חֲמוּץ. וזה הענין
 'חמץ', שנגזלו המעשים טובים שלו ביד
 החיצונים. וזה ענין תועלת אכילת מצה בלילה
 זאת. להיות נשמר בכל השנה לבל יעבור במ
 מקרה רעה כמו שנאמר (תהלים קכא, ז) ה' יִשְׁמְרֶךָ
 מִכָּל רָע וְאֵז מִמִּילָא יִהְיוּ כָל הַמִּצּוֹת וּמַעֲשִׂים
 טובים שלו ואל יבוזו זרים. וזה שפירש רש"י
 (שמות יב, יז) וּשְׁמַרְתֶּם אֶת הַמִּצּוֹת - 'אל תיקרי
 מצות אלא מצות, מצוה הבאה לידך אל
 תחמיצנה'. רמז לדברינו הג"ל, שהמצות
 שהאדם עושה לא יבואו לידי חמוץ ביד
 החיצונים לבל יהיו נגזלים ממנו.

ובזה ביארנו בפסוק וְהָשִׁיב אֶת הַגְּזֹלָה אֲשֶׁר
 גָּזַל (ויקרא ה, כג). רמז לדברים האלו. כי

זוה הוא לְאֶהְבָּה אֶת ה' אֱלֹהֵיכֶם. שגורם אהבה
 בהשמות העליונים למעלה עבור ישראל
 כנ"ל. וזה שהפרשה הזאת נאמרה בלשון רבים
 כנ"ל. ולכך בפרשה הזאת נאמרה מתן שכרה
 בצידה וְנָתַתִּי מָטָר אֲרֻצְכֶם בְּעֵתוֹ יוֹרֶה וּמִלְקוֹשׁ
 וְאֶסְפֹּת דְגָנְךָ כו' (שם יד). למה לא נאמר כן
 בפרשה ראשונה. אך הוא כמו שכתבתי,
 שהפרשה הזאת היא מלמדת את ישראל שצריך
 כל אחד ואחד להמשיך שפע רחמים ורצון וטוב
 על חבירו, ולכך מבטיחם השי"ת שאם יעשו כן
 הנה בודאי ימלא ה' כל משאלותם וישפיעם כל
 טוב בגשמי רצון וברכה כנ"ל.

נחזור לענינינו: הנה בהיות הלילה הזה של
 יציאת מצרים בבחינת גדלות שני
 והיחוד בעולמות העליונים כנ"ל. וכמאז כן
 עתה בכל שנה ושנה מתעורר הרצון הנ"ל
 וגדלות הזה לכל בני ישראל לדורותם. הנה זה
 שאמר 'בכל דור ודור חייב אדם לראות את
 עצמו כאלו הוא יצא ממצרים'. רוצה לומר,
 להתחזק בהתעוררות המדות העליונות וגדלות
 שני הנ"ל להמשיך שפע טוב על בני ישראל
 כמו בשעת יציאת מצרים בלילה הזה כנודע.
 וזה שאמר עוד 'שנאמר וְהַגְּדַתְּ לְבָנֶיךָ'. הגדה
 הוא לשון המשכה, להמשיך השפע לבנך
 ולזרעך אחריו כמו שאמרו בהאבות לְזָרְעוֹ
 אֲחֵרָיו (בראשית יז, יט), וְלִבְנֵיהֶם אַחֲרֵיהֶם בְּכָל דּוֹר
 וְדוֹר (שחרית - עזרת אבותינו).

וזה כל שלא אמר 'שְׁלֹשָׁה דְבָרִים אֵלוּ בְּפֶסַח
 לֹא יֵצֵא יְדֵי חוֹבְתוֹ'. שיש להבין טעם
 האמירה הזאת, וכי אמר לה הכי מאי הוי. אך
 לשון אמירה הוא לשון השפעה לזולתו כמו כל
 עשרה מאמרות שבמעשה בראשית שהשפיע
 חיות לעולמות כנ"ל. וזהו וְהַגְּדַתְּ לְבָנֶיךָ לֵאמֹר
 - הוא לשון השפעה לזולתו. וכל שלא אמר
 והמשיך בחינת המוחין הג"ל ובחינת שלשה
 דברים הללו כידוע להבאים בסוד ה', לא יצא
 ידי חובתו. וזהו ז' לא אָמַרְתִּי אֶלָּא בְּשִׁעָה
 שֵׁשׁ מִצָּה וּמְרוֹר מְנַחִים לְפָנֶיךָ. כי רק בלילה
 הזאת יוכל לפעול זה להשפיע כל טוב לבית
 ישראל, אמן. L

לות
 נחת
 אם
 זהו
 שני
 יצנת
 דות
 ששה
 שלו
 שש
 הן
 יאל
 (א
 כי
 שיע
 יול
 יל
 של
 -
 יין
 יון
 זה
 יוד
 יך
 של
 זה
 אל
 עם
 מז
 מז
 ה
 יד
 ני
 אל
 של
 יח
 ות

76

או יאמר וְאָתָּה תִּקְרָב אֵלַי וְגו'. הנראה לרמז בזה הפסוק גדול מעלת הכהן גדול ובחינתו, ומה שהיה צריך להיות שיהיה נקרא בשם כהן גדול. דהנה כבר ידוע מעלת משה רבינו ע"ה, שהיה זוכה להיות מנהיג הדור מפני שכל ימיו נתן לבו ונפשו עליהם להצטער בצרת ישראל עד שמסר נפשו עליהם, כמו שנאמר (שמות לב, לב) וְאִם אֵין מִחַיֵי וְגו'.

וזהו שנאמר (שמות ב, י) וַיִּגְדַל הַיְלֹד וְגו' ואחר כך כתיב (שם יא) וַיִּגְדַל מֹשֶׁה וַיֵּצֵא אֶל אֶחָיו - פירש רש"י 'הראשון לקומה והשני לגדולה'. כוונת רש"י בזה, כי מפני כן זכה לגדולה, מחמת שיצא אל אחיו - היינו שנתן נפשו ולבו עליהם וכל אחד היה בעיניו כאחיו ממש. וזהו שנאמר וַיֵּצֵא וְגו' - שהיה מוכן למסירות נפש כמו שנאמר (שיר השירים ה, ו) נִפְשֵׁי יֵצְאָה וְגו'. וזהו שאמרו בתנא דבי אליהו פרק ד: 'מפני מה זכה משה כו', מפני שעשה וכו' ומתאנה על כבודו של הקב"ה ועל כבודו של ישראל'. וזהו שאומרים (שמו"ע של שב"ק - שחריח) יִשְׁמַח מֹשֶׁה בְּמִתְנַת חֶלְקוֹ - פירוש זה שמחתו שנתן נפשו שהוא חלק אלהי היא הנשמה שבו מסר עליהם כמו שנאמר (תהלים קיט, נו) תִּלְקִי ה' וכו'. ולזה נקרא 'עבד נאמן' (שמו"ע שם).

וזהו שאמר דוד המלך ע"ה (תהלים פו, ד) שִׁמְחַנִּי נֶפֶשׁ עֲבָדְךָ פִּי אֵלַי ה' נִפְשֵׁי אֶשָּׂא. היינו זה היה שמחתו שהיה מוכן למסירות נפש עבור כללות ישראל, כמו שנאמר (שמואל ב כד, יז) וְאֵלֶּה הַצֵּאֵן מָה עָשׂוּ תְהִי נָא יָדְךָ בִּי. וכן ראוי להיות כל מנהיג הדור, ובזה יכול להמשיך עליהם רחמים וחסדים. ומכל שכן הכהן גדול אשר כל עבודתו הוא עבור בני ישראל להעלות אותם ולהשפיע עליהם כל טוב סלה, לכן בוודאי היה צריך להיות תמיד במסירות נפש עבור כללות ישראל כנ"ל.

וזהו שאמר הכתוב וְאָתָּה תִּקְרָב אֵלַי. היינו שהשי"ת אמר למשה שילמוד את אהרן אחיו שיהיה מוכן להקריב את עצמו במסירות נפש עבור כלל ישראל. וזהו שאמר הַקְרֵב אֵלַיךְ - בבחינה שלך שהוא במסירות נפש כנ"ל. מְתוֹךְ

בְּנֵי יִשְׂרָאֵל - היינו כל תוכו ועצמיותו לא יהיה רק לטובת בני ישראל, כמו שנאמר (שיר השירים ג, י) תֹּכֹחַ רְצוּף אֶהְבֶּה - התוכיות ופנימיות לבבו מרוצף באהבת ישראל. וזה שדרשו רבותינו ז"ל (יומא יח, א) וְהִפְתָּח הַגְּדוֹל מֵאַחֲיוֹ (ויקרא כא, י) - גדלהו משל אחיו. שכל גדולתו היא בשביל טובות בני ישראל שהם כאחיו.

וזהו שנאמר (שמות כה, טו; ל-לא) וַעֲשִׂיתָ חֹשֶׁן מְשֻׁפֵּט וְגו' וְהָיוּ עַל לֵב אֶהְרֹן וְגו' וְנָשָׂא אֶהְרֹן אֶת מְשֻׁפֵּט בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל לְבוֹ. שהיה מלוכב בחשן שהיה חקוק עליו שמות השבטים למען יזכור תמיד אותם להמתיק הדינים מעליהם ויקבלם על עצמו. וזה שמסיים הכתוב (שם לה) וְהָיָה עַל אֶהְרֹן [לְשֵׁרֶת וְנִשְׁמַע קוֹלוֹ] בְּבָאוֹ [אֶל הַקֹּדֶשׁ לְפָנַי ה'] וּבְצִאתוֹ וְלֹא יָמוּת. כי לא יאונה לצדיק כל אָוֶן, בריתי היתה אתו החיים והשלום. וכאשר יהיה הכהן גדול בבחינה זו אז וְנִשְׁמַע קוֹלוֹ כו' - שיקובל תפלתו. וּבְצִאתוֹ וְלֹא יָמוּת - רק יצא בשלום. עוד יש לומר וּבְצִאתוֹ וְלֹא יָמוּת. כאשר יגמור עבודתו לא יפול ממדריגתו, כי הנפילה ממדריגה נקרא מיתה כנודע. אבל בבני אהרן כתיב (ויקרא טו, א) בְּקִרְבָּתָם לְפָנַי ה' [וַיָּמָתוּ]. היינו שעבודתם היה בלתי לה' לבדו ולא היה בבחינה הנ"ל במסירות נפש לטובת ישראל, לכן וַיָּמָתוּ - שנשאו במסירות נפש כנודע.

כי שניהם כאחד צריך להיות, כבוד הבורא ב"ה ולצורך טובת בני ישראל. כמו שנאמר (מלכה ז, כ) תִּתֵּן אֶמֶת לִיעֶקֶב חֶסֶד לְאַבְרָהָם - שהקדים מדת אמת לבחינת חסד, ובי"ג מדות הקדים מדת החסד כמו שנאמר (שמות לה, ו) וְרַב חֶסֶד וְאֶמֶת. אולם הפירוש כן, שאם הוא במדת אמת אותיות 'א-מת', היינו שמייחד אל"ף במסירות נפש עבור בני ישראל, אזי יכול להמשיך החסדים ורחמים על בני ישראל מדתו של אברהם אבינו ע"ה מדת החסד. וזהו שאנו מתפללים (שמו"ע לשב"ק) וְיִטְהַר לְפָנָיו לְעֲבָדְךָ בְּאֶמֶת - היינו בבחינת מסירות נפש הנ"ל, על ידי זה וְהִנְחִילָנוּ ה' אֱלֹהֵינוּ כו' - יכול להמשיך חסדים מבחינת נח"ל. וזהו

אֶחָד וְאֶת

אֶחָד וְגו'
הנה כתיב
בְּתוֹכָם,
הכל בא
כך באים
מֵאֵת (ב)
לומר נדבת
ה מרצונות
ל אביהם
מדריגתו
חצר וזה
הים. והנה
לעילא, כי
אל הלב
וְשִׁכְנֵתִי
ורצונות
כינה, כמו
וכן באהרן
יצא לומר
יהיה יכול
ישראל.

מְתוֹךְ בְּנֵי
משה, כי
אֶת מֹשֶׁה,
ת של בני
נפשטותיה
וַיִּתְעַבֵּר
כל שב על
אֵלַיךְ שָׁמַן
וזה הזכה
יך.

שאמרו בגמרא (ברכות ז, א) 'אמר ר' ישמעאל פעם אחת נכנסתי לפני ולפנים כו' אמר לי ישמעאל בני ברכני, אמרתי לו יהי רצון מלפניך שיכבשו רחמיך כו', וקא משמע לן שלא תהא ברכת הדיוט קלה בעיניך. כי התפלה זאת לא היתה רק לטובת בני ישראל לבד, וגם זאת אל תהי קלה בעיניך.

ובזה פירשתי משרתי שואלים זה לזה כו' ממקומו הוא יפן ברתמים (קדושת כתר). פירוש, הם הצדיקים המשרתים באמת כאשר שואלים ומבקשים זה עבור זה ומצפה לטובת חבירו, אז ממקומו הוא יפן ברתמים כו'. וזה גם כן הפירוש נדחי ישראל יכנס (תהלים קמו, ב) - היינו שניד ומואס חיינו עבור כנסת ישראל, אז הרפא לשבוכי לב ומחפש לעצבותם (שם ג) - אז הקב"ה מקבל תפלתו ברחמים וברצון למלאות משאלותם.

ועל זה הוא שאמרו חכמינו ז"ל (אבות פ"ו מ"א) 'אוהב את המקום אוהב את הבריות'. ר"ל השתי האהבות האלו הם שווים - ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך (דברים ו, ה) וכן ואהבת לרעך כמוך (ויקרא יט, יח) בכל לבבך ובכל נפשך. כמו שנאמר ונשא אהרן את משפט בני ישראל על לבו - ר"ל קבל על עצמך המשפטים של בני ישראל חלילה. ולזה זכה במעלות האורים ותומים ולמעלות רוח הקודש. ועל זה רמוז האורים ותומים בתוך החושן שהוא מסירות נפש בתוך לבו. וכן מרדכי ואסתר זכו ללבוש מלכות על ידי המסירות נפש עבור כלל ישראל, שהוא מעלת לבוש העליון בחינת המלכות כמבואר במקום אחר.

[כג] והיה פי ראשו בתוכו שפה יהיה לפיו סביב מעשה ארג כפי תחרא יהיה לו לא יקרע.

[כד] שפה יהיה לפיו וגו'. הרמז בזה, שיהיה תמיד תפלתו על צער גלות השכינה שתוושע במהרה. 'שפה' גימטריא 'שכינה'. וזה שפה יהיה לפיו להתפלל תמיד על צער גלות השכינה. וזהו שנאמר להלן (כח, טו) רבוע יהיה כפול. דהנה ידוע שלעתיד יהיה השם שלם כו'

ואותיות השם יהיה בצירוף י"ה י"ה, כמו שנאמר (זכריה יד, ט) ביום ההוא 'יהיה' ה' אהרן וגו'. והרמז בזה, רבוע הוא האות יו"ד, רביעית התיבה יהיה כפול, היינו ב' יודי"ן בשם הוי"ה ואימתי יהיה זאת, כאשר תוושע השכינה הקדושה במהרה יהיה השם שלם כו', אמן.

[כה] והיה על אהרן לשמע קולו בבאו אל הקדש לפני ה' ונצאתו ולא ימות.

[כה] ונשמע קולו בבאו אל הקדש לפני ה' ונצאתו ולא ימות - היינו העלאת ניצוצות שהם מפוזרים בעמקי הקליפות כידוע להביאם אל הקדושה. ולא ימות - היינו בסוד נאלה המלקים וגו' (בראשית לו, לא).

[לקוטים - מכתב יד קדשו]

כט [כד] ושמת הכל על כפי אהרן ועל כפי בניו והנפת אתם הנופה לפני ה'.

[כד] ושמת הכל על כפי אהרן וגו' והנפת אתם הנופה לפני ה'. הנה כבר ביארנו בסוד ירידת החסדים [שצריכין שמירה מעולה מהחיצונים לבל יבוזו זרים. וזה ענין בגדי כהונה בשעת העבודה, לכסות עליהם בבחינת אור המקיף לבל תלך ח"ו להחיצונים. לכן כהן הדיוט היה לבוש ד' בגדים נגד ד' עולמות וכהן גדול שמונה בגדים לשמירה יותר. ואם הכהן הדיוט עבד מתוסר בגדים עבודתו פסולה, כי כן הוא ראוי לבל תלך השפע חוצה. אך הכהן גדול ביום כיפור אינו צריך רק ד' בגדים, כי כאשר נכנס לפני ולפנים ושם כתיב (שמות כו, לג) והבדילה הפרקת לקם בסוד הנ"ל.

וזה ענין הטלית גדול שלובשים, להיות בחינת אור המקיף והתפילין שהאדם מניח בשעת קריאת שמע ותפלה. וזה שאומרים (לאחר עטיפת הטלית) מה יקר חסדך וגו' משוך חסדך לידעיק. כי אחר עטיפת הטלית אזי נמשכו החסדים רק לבני ישראל, ובגני אדם כצל כנפיק יתקסין (שם). ופרוש עלינו ספת שלומך (תפילת ערבית - ברכת השכיבו).

תכל זה היה צו בבחינת ציורדים ההשפעו שמירה מעולה י ענין שמירת גם ענין כחונת כמבואר במקו כידיו של כהן שום חציצה, כ כפהן גדול אחד לו עונש. יען ו החסדים היה בי ט, כב) וישא א וזהו שאמר ה וגו'. כי החיצונים. וזהו למדת צדיק יכ הכח על כפי ז חנו פה, כי גג בלי שום לבוי רבינו ע"ה, כמ את בני ישראל אמירתך להם [גם מי

על ידי כן ששת ימים תעשה מלאכה. וזה אָשֶׁר יוֹצִיאֶם וְאֶשֶׁר יָבִיאֶם (במדבר כו, יז).

וְלִזְהָ אָמְרוּ (ע"ז יט, ב) 'כל העוסק בתורה נכסיו מצליחין' - ב' הוא כמו ב' ד'בראשית' - 'בשביל התורה שנקרא ראשית' (רש"י בראשית א, א). שבשעת המלאכה כוונתו לפרנס התלמיד חכם לעשות צדקה. ולזה 'כל העוסק בתורה' - בשביל התורה - 'נכסיו מצליחין'. וזה כוונת הכתוב (בראשית מב, יט) אָחִיקָם אָחָד וְאֶסֶר בְּבֵית מִשְׁמָרְכֶם וְאַתֶּם לֹכֵי הַבֵּיאוֹ שֶׁבֶר וְעִבּוֹן בְּתֵיכֶם. וזהו וַיַּעֲשׂוּ כָל חָכֵם לֵב בְּעֵשִׂי הַמְּלָאכָה - דהיינו שהם שותפים בעושי המלאכה כמו יששכר וזבולון. ולזה היתה המלאכה דים והותר.

[לקוטים - מכתב יד קדש]

או יאמר וַיַּעֲשׂוּ כָל חָכֵם לֵב. על פי ספר עבודת ישראל דעבדי עובדיה דאהרן.

[לקוטים]

ז' [ט] וַיְהִי הַפְּרָכִים פְּרָשִׁי כְּנָפִים לְמַעַל סִבְכִים בְּכַנְפֵיהֶם עַל הַפְּפֹרֹת וּפְנֵיהֶם אִישׁ אֶל אָחִיו אֶל הַפְּפֹרֹת הָיוּ פְּנֵי הַפְּרָכִים.

76 [ט] וַיְהִי הַפְּרָכִים פְּרָשִׁי כְּנָפִים לְמַעַל סִבְכִים בְּכַנְפֵיהֶם עַל הַפְּפֹרֹת וּפְנֵיהֶם אִישׁ אֶל אָחִיו וּגו'. הנראה לי לבאר, על פי מה שכתבתי בפנים ענין התפלה, כשאדם מעורר רחמים בתפלתו על חבירו אזי היא קרובה להתקבל לעורר הרצון והחסד מלמעלה. כי כאשר האדם אינו משגיח רק לעצמו לטובתו, אזי הוא רחוק מאד שיעלה תפלתו למעלה לרצון. ובזה פירשתי מה שנאמר (שמות ב, יא) וַיִּגְדַּל מֹשֶׁה וַיֵּצֵא אֶל אָחִיו - פירש רש"י 'ראשון לקומה והשני לגדולה'. פירוש, מחמת שהיה כל אחד ואחד מבני ישראל בעיניו כמו אחיו ממש, לכן זכה לגדולה להיות מנהיג הדור.

וזהו פירוש מִשְׁרָתִיו שׁוֹאֲלִים זֶה לְזֶה כו' מִמְּקוֹמוֹ הוּא יִפֵּן בְּרַחֲמִים (קדושת כתר). פירוש, הם משרתיו - הם הצדיקים האמיתים עובדי ה' באמת שלא על מנת לקבל פרס לא בעולם הזה ולא בעולם הבא, כי בזה עודנו עובד את עצמו. רק המשרתים באמת ועושי

רצונו יתברך שמו באמת הם מצפים רק לרוממות הבורא ב"ה. לזה הם שׁוֹאֲלִים זֶה לְזֶה - שואלים בתחנונים ובתפלה לראות טובת חבירו. לזה נאמר להלן מִמְּקוֹמוֹ הוּא יִפֵּן בְּרַחֲמִים - שמעוררים הרחמים הגדולים מתוך עליון. ולזה אומרים דבר זה בקדושת כתר בתפלת מוסף, שהוא בחינת תוספות. להביא השפע מחד עליון להוסיף השפעות טובות על ידי גודל התעוררת אהבת ריעים, כמו שאמר דוד המלך ע"ה (תהלים ד, ח) נִתְתָּה שְׂמֵחָה בְּלִבִּי מֵעַתָּה דִּגְגָם וְחִירוֹשָׁם רַבּוּ. וזה שייך בכל ענינים, כי גם בתורה ותפלה צריך להיות מגמת חפצו לראות במעלת חבירו.

וזהו פירוש וַיְהִי הַפְּרָכִים פְּרָשִׁי כְּנָפִים לְמַעַל. רומז למעלת התפלה כמו שנאמר (ישעיה א, טו) וּבְכַפְרֵשְׁכֶם בְּפִיכֶם כו'. סִבְכִים בְּכַנְפֵיהֶם להגן בתפלתם ולעורר רחמים על ידי זה. ופְּנֵיהֶם אִישׁ אֶל אָחִיו להסתכל על טובת חבירו כנ"ל. וזהו שנאמר לעיל בפרשה (לו, יב-יג) מִקְבִּילַת הַלְּלָאֵת אַחַת אֶל אַחַת וַיִּחַבֵּר אֶת הַיְרִיעֹת אַחַת אֶל אַחַת בְּקַרְסִים וַיְהִי הַמִּשְׁפָּן אָחָד - כי על ידי האתערותא דלתתא באחדות עם כל אחד ואחד מבני ישראל אנו מעוררים גם כן למעלה היחוד, וַיְהִי הַמִּשְׁפָּן אָחָד - פירוש שישכון בתוכנו אחדות הבורא ב"ה. אמר.

בפרשת כי תבא (דברים כט, ג) וְלֹא נָתַן ה' לָכֶם לֵב לְרַעַת וּגו' עַד הַיּוֹם הַזֶּה. הנה הדעת הוא במוח דהיינו המחשבה, ובמחשבה הכל חפצים לעשות רצון הבורא כידוע לכל בר ישראל, אך כאשר בא לבחינת הלב, הלב הוא מהפך הרצון, כמו שדרשו רז"ל (ברכות נה, א) 'בְּכָל לִבְבְּךָ (דברים ט, ד) - בשני יצריך ביצור טוב וביצור הרע'. הרי שצריך היצור הרע הוא בלב. וכמו שכתוב בכתבי האר"י ז"ל דעיקר עץ הדעת טוב ורע הוא בזעיר אנפין, בחזה ולמטה ששם הוא הלב. אך במוח שם הדעת הוא בבני ישראל כולו טוב, רק שהלב הוא מהפך גם כן המחשבה עמו. ומה שהדעת הוא טוב היינו המחשבה בבני ישראל, זהו מדת הרחמים של הקב"ה שנותן המחשבה של בני ישראל לעבדו.

וזהו שאמרו (בר) במחשבה ר ישראל שנקראו ר היה שהקב"ה יתן במחשבתו. וזהו (ש"ג א) - דהיינו ע בני ישראל לתוו לאדם בְּעַתָּה. (תפילת בא לאדם במתנה אָחָד (שמות לג, יט) ו היינו המחשבה, ע (בראשית ו, ח) -

לח [כא] אֵלֶּה פִּי פִּקֵּד עַל פִּי מ אַהֲרֹן הַכֹּהֵן. [כב] וְשִׁבְעִים עָשָׂה וְיָוִים

[כא] אֵלֶּה פִּקֵּד פִּקֵּד איתא במדרש יי חושדים את משו לעצמו להרוויח כל הכסף וזהב ש מאד פליאה דבר להם שום חשד כסף וזהב שבע לכלום. כי בעת ביזת מצרים ובי כפים, כמו שנאו עֲצָמוֹת יוֹסֵף עַם לֵב יִקַּח מִצְוֹת. חשבון להצדיק צדקתו. כמו שנו הסיעם ב

ענף יוסף

ה ככל יום ויום העליונים
מכתירין להקב"ה ג' קדושות
כו' ולהבין למה שמים בראשן
של ישראל. נראה כי מודעת זאת
לכל משכיל שדבר שבקדושה
צריך קודם הזמנה כפה להזמין
הקדושה על הדבר הזה בפניו.
ובזה מסלק הסמ"א וכל דבר רע
מן הדבר הזה. ואז תוכל לשרות
הקדושה על הדבר שהוא שע"כ
זוה צריך הקרבן הפרשה קודם
שיאמר בפה הרי זה הצאת
כמ"ש הרמב"ם בחמ"ד ושאר
קרינות הכל בכבוד להשרות
הקדושה עליו קודם. ולגרש ע"י
זה כל בזונה הסמ"א המלאים בכל
הללי דעלמא. ולזה אמר הקרא
והתקדשתם והייתם קדושים
שאתם צריכין תחלה להזמין
עצמכם לקדושה. ואח"כ הייתם
קדושים שתוכלו הקדושה לשרות
עליכם. וע"כ שמים בראש בני
כי הם צריכים שני קדושות
שהיו מווננים תחלה לקדוש
ואח"כ הקדושה נופה. וע"כ אמר
הכתוב קדושים תהיו לשון רבים
פי' שני קדושות יהיה בכם. אחד
והתקדשתם היינו הזמנה בכדי
להסיר הרע מדבר ההוא. והב
הייתם קדושים היינו הקדושה
עצמה. ולזה סיים כי קדוש אני
הוא אפשר לי לשרות על דבר
אשר לא יוסר מרע (ספר באש"מ).

אמרי יוסף

ה משל למלך שהושב
שומרים שכורים וניזרים.
לשכורים הצריך להזהרם ביותר
וכנ"ל הצואה כן ערך השכר כי
גדול המצוה וכן נאמר המצוה
כפלים. ר' אבין אמר אוחרי.
כתחלה אמר כי מעבור התקוממות
יצהר צריך להמרה ולהזהר יותר
ב קדושות וב הרחקות סחור סחור
לכרמא לא תקרב ופי' אח"כ
שצריך קדושה אחר קדושה נבול
אחר נבול זהו סחור סחור אמר

באור מהר"פ

ה עדת בני ישראל. קדושים
תהיו סמוך לפרשה עריות
שבאחרי מות.

ידי משנה

ט והיית רק למעלה יכול
כמוני. פי' שדייק מדכתיב
למעלה ולא למטה כי המשל
בוה כי כשיש ג' או ד'
מעלות זה על גב זה אתה
יכול לומר על הבי' וגו' וד'
למעלה כי הם מעלות זו על
גבי זו אבל למעלה ולא
למטה אין אתה יכול לומר
אלא על מעלה הרביעית
אבל מעלה הג' הגם שהיא
למעלה מן מעלה ב' מ"מ
היא למטה ממעלה ד' לכן
כאן שכתוב למעלה ולא

ערות דבור. שאי אפשר לפרש דבר ערוה ממש מכיון
דכתיב והיה מהנך קדוש כי אין הקדושה פרישת ערוה
לחוד אלא בהרחקה יתירה דהיינו אפילו נבלות הפה
ולשון הרע. ע' ספרי תצא פיסקא רנ"ד וע' שבת דף ל"ג
וידרשו על קרא דעל בחוריו
נשהו עיקר בעלי הכה והגבורה
למלחמה לא ישמח ה' וגו'
שמסלק השכינה. ועי' בירושלמי
פ"ק תרומות ובבבלי ב"מ דף
ק"ד. ה (ר' אבין אמר כו'.
דק"ל יתורא דכפ' אחת כתיב
קדושים תהיו והייתם קדושים.
ובשלמא והתקדשתם לגופיה
להכנת הקדושה וכדאיתא
במסכת יומא אדם מקדש
עצמו מלמטה מקדשין אותו
מלמעלה. ומהם שכורים. שאינם
ניזרים ושותין ומשתכרין. ולפיכך
אני נותן כו'. על שעמדו נגד
יצרם ולא שתי. (הרא הוא
דכתיב דבר אל כ" עדת
בני ישראל. וגו' ואמרת אליהם
קדושים תהיו. ובליקוט גרם
הלואי בשתי קדושות יעמדו
הה"ד והתקדשתם כו' ופסוק
דבר אל כל כו' שבניתים מיותר.
הלואי בשתי קדושות יעמדו.
אפשר קדושה השניה רומזת
לקדש עצמך במותר לך כמ"ש
הרמב"ן בתורה והלואי ע"י גדר
זה יעמדו להתקיים בקדושתן
(רד"ל). אוחרי. משל אחר.
(מכתירין להקדוש ברוך הוא
שלש קדושות. והם כנגד ג'
קדושות שיש בעולם כדאיתא
באותיות דרע"ק (הובא בליקוט
פרשת ואתנתן ג' קדושות הן
הקב"ה והשבת וישראל. הקב"ה
דכתיב ואתה קדוש. השבת
דכתיב ושמרת את השבת כי
קדוש היא. ישראל דכתיב קדוש
ישראל לה' ע"כ. ואלה הג'
זכ"ה הכתוב כאן קדושים תהיו
(קדושת ישראל) כי קדוש אני
(קדושת הקב"ה) ואת שבתותי
וגו' (קדושת השבת) וז"ש נתן
אחד בראשו ושתיים בראש בניו.
היינו קדושת ישראל והשבת. והייתם קדושים. וגו' כי קדוש אני ה'. שלא יחד לעצמו אלא קדושה אחת. ט אמר ר'
שמעון בן לקיש כו'. משום דק' ליה ג"כ מאי קדושים תהיו כי קדוש אני הלא אין קדוש כהו'. ומפרש דאתא למימר
קדושותי למעלה מקדושתכם. דומיא דאני פרעה. ואגב זה מייח' מאי דילפינן נמי מפרעה לענין והיית רק למעלה. וע'
מתנות כהונה

מתנות כהונה

דבר. קמי ציה דנור ומפרש וסולן האין. ה שכורים. שאין ניזרים ושומין ומשתכרין. ולפיכך אני נותן כו'. על שעמדו נגד יגון
ולא שמו. אוחרי. משל אחר. והייתם קדושים וגו'. כי קדוש אני הרי שלל יימד לעלמא אלף קדושה אמת.

חידושי הרד"ק

ערות דבור כו' זה נבול הפה. בספרי תצא פסקא רנ"ד מכל רע על לה"ד ואפשר ניבול הפה דהכא היינו כמשמעו
וכדדרשינן עליה בשבת (ל"ג) קרא דעל בחוריו (שהן עיקר בעלי הכה וגבורה למלחמה) לא ישמח ה' וגו' שמסלק השכינה
ועי' בירושלמי פ"ק תרומות (ובב"מ ק"ד). ה הלואי בשתי קדושות יעמדו. אפשר קדושה השניה רומזת לקדש עצמך
במותר לך כמ"ש הרמב"ן בתורה והלואי ע"י גדר זה יעמדו להתקיים בקדושתן.

חידושי הרש"ש

ה אכ"ה התחתונים לפי שהיצה"ר כו'. הלואי בשתי קדושות יעמדו הה"ד והתקדשתם כו' כצ"ל. וכ"ה בליקוט

מדרש רבה סדר קדושים פכ"ד [נט, ב]
מכתירין להקב"ה ג' קדושות
כו' ולהבין למה שמים בראשן
של ישראל. נראה כי מודעת זאת
לכל משכיל שדבר שבקדושה
צריך קודם הזמנה כפה להזמין
הקדושה על הדבר הזה בפניו.
ובזה מסלק הסמ"א וכל דבר רע
מן הדבר הזה. ואז תוכל לשרות
הקדושה על הדבר שהוא שע"כ
זוה צריך הקרבן הפרשה קודם
שיאמר בפה הרי זה הצאת
כמ"ש הרמב"ם בחמ"ד ושאר
קרינות הכל בכבוד להשרות
הקדושה עליו קודם. ולגרש ע"י
זה כל בזונה הסמ"א המלאים בכל
הללי דעלמא. ולזה אמר הקרא
והתקדשתם והייתם קדושים
שאתם צריכין תחלה להזמין
עצמכם לקדושה. ואח"כ הייתם
קדושים שתוכלו הקדושה לשרות
עליכם. וע"כ שמים בראש בני
כי הם צריכים שני קדושות
שהיו מווננים תחלה לקדוש
ואח"כ הקדושה נופה. וע"כ אמר
הכתוב קדושים תהיו לשון רבים
פי' שני קדושות יהיה בכם. אחד
והתקדשתם היינו הזמנה בכדי
להסיר הרע מדבר ההוא. והב
הייתם קדושים היינו הקדושה
עצמה. ולזה סיים כי קדוש אני
הוא אפשר לי לשרות על דבר
אשר לא יוסר מרע (ספר באש"מ).

מסורת המדרש
יא נמל"ר פרשה י"ד. יב ילקוט
יעשה לנו מ"ע.

באור מהר"פ
פכ"ה א עץ חיים היא וגו'.
נסמך על עץ מאכל.

ידי משה

מאני של בשר ודם וכו'.
פירוש שאמר פרעה אני
פרעה שפירושו רק הכסא
אגדל ממך ושוב היה ליוסף
כל הכבוד כמו פרעה על
אחת כמה וכמה אם תרצה
לפרש כן אני של הקב"ה
כביכול כמה כבוד יהיה
להם.

פכ"ה א כאדם שיש לו בת
בוגרת. שהוא רוצה להשיאה
למי שרוצה אותה ע"ד
שאו"ל בתך בגרה שחרר
עבדך ועיני לקמן דברים
רבה פרשה ז'.

אמרי יושר

עתה כי בעבור זה זכה להעמיר
ב עשרת כי קדוש אני ואתם
תתעמרו והתקדשתם והייתם
קדושים וירשא דפרשה אסיפא
סמך א"נ בתחלה ראויים לאחת
ואח"כ הולכים וקונים שלימות יכו
גם לשניה והתקדשתם והייתם
קדושים ולא אמר ה' עפרות כי
הב משתתפים בהן הש"ת
וישראל והיא מיוחדת
בהקב"ה וזו דיוק כי קדוש אני
הפירוש כי ג קדושות הוא אינו
גשם וקיים ועילה לכל בני
הראשונים יש לישראל חלק כי
דורקש בשם כאלוהו ונצחיות
גשמתם אבל הכל הם עלולו.
ט ואנו למדין מפרשתו של
אוהו רשע. כי דיברו ית' סתום
וילמדו סתום מן המפורש כי כפי
אמר רק הכסא אגדל ממך וכן
לשון אני לו גדולתי למעלה
מגדולתך ואני אוהיה ניכר כי בן
אנו למדין ויאמר פרעה אל יוסף
אני פרעה אוהיה ניכר בגדלה וכן
אני ה' קדוש קדושותי למעלה
ופליג אדר אבין. דאמר לעיל
שתיים בראש ישראל. לבישיבוא
אני של הקב"ה כו' אעב"ו.
שפי' אני לפי זה אל תרא ואל
תתה הלא אני המבטיח לך ואם
בשר ודם אומר זה מה יעשה
הקב"ה שלו היכולת והגדולה וכ"ש
שאמר אני בפסוק ישעיה ה'
פסמים וגם עד זקנה ושיבה אני
הוא וגו' וכן סמך למי תרמיני
ותשו לרמז הקל וחומר.

פכ"ה א עץ חיים היא
למחזיקים בה. כחיבה ולא כבת
בוגרת רק כל יום כאלו קבלה
חרישה ולא ירצה ליתנה גם ידמו
שלא ילה סרות בתורה אבל יהיו
לך לברך זה למחזיקים בה
ועוצרים עי' ימצאו וכו' לה שהוא
צדיק לימדוהו ולא יתנו לממיל
כבוד פן ירמסוהו וזו צדיק תמכה

על אכ"כ. שנוכה לכל הכבוד והטוב המוכבת מה' ועל
ידי הנביאים.

פכ"ה א ונסעתם כל עץ. משמע שהוא מצוה לנטוע עץ
ואיה מצוה יש בזה ואם משום ישוב א"י הרי לבנות
בית ולזרוע שדות וכדומה הכל
בכלל ישוב א"י ולמה דווקא
ונטעתם ע"כ דורש גז"ש על
עץ חיים ע"י לקמן פ"ר כ"ט
סימן ה'.

א) אתה תהיה על ביתי, י"כ"ל כמזני, תלמוד לומר רק הפסא

אגדל ממך, גדלתי למעלה מגדלתך. והדין קדושים תהיו, ו

יכול כמזני, תלמוד לומר פי קדוש אני, קדושותי למעלה

מקדושתכם. ועוד אנו למדין מפרעה הרשע, שגאמר (שם סד)

ויאמר פרעה אל יוסף אני פרעה, וכול כמזני, תלמוד

לומר אני פרעה, גדלתי למעלה מגדלתך. יאמר ר' יהושע

בשם ר' לוי מאני של בשר ודם אתה למד אני של הקדוש

ברוך הוא. ומה אני של בשר ודם על ידי שאמר פרעה

ליוסף אני פרעה, זכה לכל הכבוד הזה, לכשיבא אני של

הקדוש ברוך הוא (ישעיה מ"ד) ועד זקנה אני הוא, וקתיב (ישעיה מ"ד)

כה אומר ה' מלך ישראל וגאלו אני ראשון ואני אחרון

ומפלעדי אין אלהים, על אחת פמה וכמה.

פרשה כה א [יט, כג] וכי תבאו אל הארץ ונטעתם כל עץ

מאכל. ה"א הוא דקתיב (משל ג י"ח) עץ חיים היא למחזיקים

בה. אמר ר' הונא בשם ר' אחא שלא יהיו דברי תורה

בעיניך כאדם שיש לו בת בוגרת והוא רוצה להשיאה

לאחד, אלא (שם ב א) בני אם תקח אמרי ומצותי תצפן אתה,

אם יש לך זכות קח אמרי. ר' הונא בשם ר' בנימין בן לוי

אמר משל למלך שאמר לבנו צא לפרקמטיא. אמר לו אבא

מתירא אני בדרך מהלכסטים, ובנים מפני אפורטיין. מה עשה

אביו, נטל מקל וחקקו ונתן בו קמיע ונתנה לבנו ואמר לו

יהי המקל הזה בדרך ואי אתה מתירא משום בריה. אף כך

אמר הקדוש ברוך הוא למשה אמר לישראל בני עסקו

המקבלים אותה היינו לטוב המחזיקים בה ניתנה לא לתועלת הנותן ה"ו. ולא תקח אמרי אלא א"כ יש לך זכות

היינו אם תהיה ירא כדכתי' ירא את ה' בני וגו' ופי' אם תהיה ירא את ה' תזכה לתורה שע"י תהיה נקרא מלך

כדכתיב כי מלכים ימלוכו. וזהו שאמר בני אם תקח אמרי ור"ל שאם תקח אמרי הוא סימן שאתה בני ר"ל ירא שמים.

שבלא זכות לא תקח אמרי כמו שאמרו אם אין יראה אין חכמה. והוא רוצה להשיאה למי שמוצא. כן הוא דברי' פ"ו ותנחומא סדר עקב וכצ"ל וכמ"ש לעיל פ' כ"א בתך בגרה כו' רד"ל. אם יש לך זכות קח אמרי. אפשר מסדר

המקרא אם תצפן מצותי אתך אז תקח אמרי [רד"ל]. אפורטיין. פי' בלשון יוני ורומי שודרי אניות בים [מוסף הערוך].

מתנות כהונה

ה"ג ט ומבצעדי אין אלהים על אחת כמה וכמה. והכי גרים לעיל כנ"ר פרשה ז'. פכ"ה א אפורטיין. היושנין על גמל הים הנקרא פורטין והם גולנין ומומנין העוצרים וטניס.

חידושי הרד"ק

ט אני של הקדוש ברוך הוא ועד זקנה אני הוא (ישעיה מ"ז) כצ"ל. פכ"ה א בת בוגרת והוא רוצה להשיאה למי שמוצא. כ"ה דברי' פ"ו ותנחומא עקב ס"ה וכצ"ל וכמש"ל פכ"ה בתך בגרה כו'. אם יש לך זכות קח אמרי. אפשר מסדר המקרא אם תצפן מצותי אתך אז תקח אמרי. מקל וחקקו ונתן בו קמיע. להלכות בידו עמו בדרך וכענין ששינוי בכלים ס"פ י"ז מקל שיש בו בית קבול מוזהר. יהי המקל הזה כו'. מלשון עץ תפש המשל במקל.

חידושי הרש"ש

פכ"ה א [אמר רב הונא בשם ר' אחא שלא יהו דברי תורה בעיניך כו'. נראה והכוונה שלא ילמד תורה לתלמיד שאינו הגון ע"י חולין קל"ג ו' ובפתיחתא דאיכא דאיש חכם נשפט כו' וע"ז אמר עץ חיים היא למחזיקים בה ר"ל שלפעמים צריכין להתזיקה לעצמו שלא ילמדנה]. אם יש לך זכות קח אמרי. נראה דמפרש אם תקח (אם תרצה לקחת אמרי). ומצותי תצפון כו' וצריך אתה לצפון מצותי אחר וכו' חזרה למתא אמרי

ביאור המאמר בב"ר פ"צ סי' ב'. מאני של בשר ודם כו' פי' שאמר פרעה אני פרעה שפירושו רק הכסא אגדל ממך ושוב היה ליוסף כל הכבוד כמו פרעה עאכ"ז אם נפרש כן אני של הקב"ה כביכול מה כבוד יהיה להם [ר"י משה].

פכ"ה א ה"א הוא דכתיב עץ חיים כו'. משום דבעי למדך ונטעתם כל עץ מאכל הערה אל לימוד התורה וקיום מצותיה שהם נטעי נעמים מיתורה דונטעתם. דאל"כ כי תבואו אל הארץ וערלתם ערלת פרי-כל עץ מאכל מבעי ליה. ומדכתיב ונטעתם משמע דבנטיעה עצמה מצוה איכא. והיינו נטיעה התורה. ועל זה מייית קרא דעץ חיים לומר דתורה איקריא עץ חיים. ומכיון דמייית ליה דריש ליה כדרך המדרש. שלא יהיו דברי תורה כו'. משום דקשה ליה יתורא דעץ חיים. דלעיל מנייה כתיב אורך ימים בימינה. והא תו למה ליה להיקרא אחא שלא יהו דברי תורה כו' והכוונה בזה שלא יהא החושב מותר שבמאור שאין בעליונים מי שיכול לקיים מעשה המצוות כפשוטן. וגם בתחתונים לא רצו לקבלה אלא ישראל נמצא שישראל עשו נחת רוח ליוצרים בקבלת התורה כי לולי הם הייתה נשארת כבת בוגרת שאביה מבקש להשיאה ואינו מוצא ונשארת בירכתי ביתו ענומה. לכן אמר שאינו כן. כי עיקר מה שנתנה התורה לתחתונים לישראל אינו אלא לזכותם. שאין המצוות לתועלתו ויתרך רק שחפץ להצדיק את ישראל. כי אם צדקת מה אתה לו. רק להצדיקם ולהחיותם בה. וזה שאמר עץ חיים היא לטוב

הקדוש ברוך הוא (ישעיה מ"ד) ועד זקנה אני הוא, וקתיב (ישעיה מ"ד) כה אומר ה' מלך ישראל וגאלו אני ראשון ואני אחרון ומפלעדי אין אלהים, על אחת פמה וכמה.

פרשה כה א [יט, כג] וכי תבאו אל הארץ ונטעתם כל עץ מאכל. ה"א הוא דקתיב (משל ג י"ח) עץ חיים היא למחזיקים בה. אמר ר' הונא בשם ר' אחא שלא יהיו דברי תורה בעיניך כאדם שיש לו בת בוגרת והוא רוצה להשיאה לאחד, אלא (שם ב א) בני אם תקח אמרי ומצותי תצפן אתה, אם יש לך זכות קח אמרי. ר' הונא בשם ר' בנימין בן לוי אמר משל למלך שאמר לבנו צא לפרקמטיא. אמר לו אבא מתירא אני בדרך מהלכסטים, ובנים מפני אפורטיין. מה עשה אביו, נטל מקל וחקקו ונתן בו קמיע ונתנה לבנו ואמר לו יהי המקל הזה בדרך ואי אתה מתירא משום בריה. אף כך אמר הקדוש ברוך הוא למשה אמר לישראל בני עסקו

המקבלים אותה היינו לטוב המחזיקים בה ניתנה לא לתועלת הנותן ה"ו. ולא תקח אמרי אלא א"כ יש לך זכות היינו אם תהיה ירא כדכתי' ירא את ה' בני וגו' ופי' אם תהיה ירא את ה' תזכה לתורה שע"י תהיה נקרא מלך כדכתיב כי מלכים ימלוכו. וזהו שאמר בני אם תקח אמרי ור"ל שאם תקח אמרי הוא סימן שאתה בני ר"ל ירא שמים.

שבלא זכות לא תקח אמרי כמו שאמרו אם אין יראה אין חכמה. והוא רוצה להשיאה למי שמוצא. כן הוא דברי' פ"ו ותנחומא סדר עקב וכצ"ל וכמ"ש לעיל פ' כ"א בתך בגרה כו' רד"ל. אם יש לך זכות קח אמרי. אפשר מסדר המקרא אם תצפן מצותי אתך אז תקח אמרי [רד"ל]. אפורטיין. פי' בלשון יוני ורומי שודרי אניות בים [מוסף הערוך].

מתנות כהונה
ה"ג ט ומבצעדי אין אלהים על אחת כמה וכמה. והכי גרים לעיל כנ"ר פרשה ז'. פכ"ה א אפורטיין. היושנין על גמל הים הנקרא פורטין והם גולנין ומומנין העוצרים וטניס.

חידושי הרד"ק
ט אני של הקדוש ברוך הוא ועד זקנה אני הוא (ישעיה מ"ז) כצ"ל. פכ"ה א בת בוגרת והוא רוצה להשיאה למי שמוצא. כ"ה דברי' פ"ו ותנחומא עקב ס"ה וכצ"ל וכמש"ל פכ"ה בתך בגרה כו'. אם יש לך זכות קח אמרי. אפשר מסדר המקרא אם תצפן מצותי אתך אז תקח אמרי. מקל וחקקו ונתן בו קמיע. להלכות בידו עמו בדרך וכענין ששינוי בכלים ס"פ י"ז מקל שיש בו בית קבול מוזהר. יהי המקל הזה כו'. מלשון עץ תפש המשל במקל.

חידושי הרש"ש
פכ"ה א [אמר רב הונא בשם ר' אחא שלא יהו דברי תורה בעיניך כו'. נראה והכוונה שלא ילמד תורה לתלמיד שאינו הגון ע"י חולין קל"ג ו' ובפתיחתא דאיכא דאיש חכם נשפט כו' וע"ז אמר עץ חיים היא למחזיקים בה ר"ל שלפעמים צריכין להתזיקה לעצמו שלא ילמדנה]. אם יש לך זכות קח אמרי. נראה דמפרש אם תקח (אם תרצה לקחת אמרי). ומצותי תצפון כו' וצריך אתה לצפון מצותי אחר וכו' חזרה למתא אמרי

הקדמה

יתברך הבורא ויתעלה היוצר שבראנו בצלמו ובדמות תבניתו, וחיי עולם נטע בתוכנו שיהיה אדיר הפצנו, להיטיב עם זולתנו, ליחיד ולרבים בהוה ובעתיד בדמות הבורא כביכול, שכל מה שברא ויצר היה רצונו יתברך רק להיטיב עם הנבראים, כן רצונו ית' שנהלך בדרכיו כאמור והלכת בדרכיו, היינו שנהיה אנחנו בחירי יצוריו, מגמתו תמיד להקדיש כוחותינו הגופניים והרוחניים לטובת הרבים, כפי ערכנו, ולדעתי כל ענין זה בכלל במצות ה' של קדושים תהיו, דהנה במדרש ויקרא פכ"ד אמור על מקרא זה: יכול כמוני, ת"ל כי קדוש אני, קדושתו למעלה מקדושתכם, וביסוד מצוה זו של קדושה איתא בתו"כ: קדושים תהיו פרושים תהיו, והרמב"ן ז"ל בפירושו על התורה האריך לבאר ענין פרישות האמור במצוה זו שהוא להתרחק מן הנאות ותענוגים יתירים, אעפ"י שהם מעשים שאינן אסורים לנו, ובציור מבלית אומר שאפשר לאדם להיות נבל ברשות התורה יע"ש בדבריו הק', ועפ"י לכאורה דברי המדרש אינם מובנים, איך שיך בענין פרישות להתרומות להקב"ה שע"ז השמיענו הכתוב שלא כן רצונו ית', שהרי אמר יכול כמוני ת"ל כי קדוש אני קדושתו למעלה מקדושתכם, וביותר קשה להבין מה שמסיק קדושתו למעלה מקדושתכם, דבמובן זה עלינו להבין, דבאמת יש דמיון בהקדושה שה' דורש מאתנו לקדושתו ית', אלא שקדושתו יותר כוללת ומקפת, ואם נאמר דעיקר מובן הקדושה, שה' דורש מאתנו במצוה זו של קדושים תהיו להתרחק מן המותרות, קדושה זו אינה מתיחסת כלל לה' ית', לכן נלענ"ד, שבמצוה זו כלול כל יסוד ושורש מגמת תכלית חיינו, כל עבודתנו ועמלנו תמיד מוקדשים לטובת הכלל, שלא נשתמש בשום מעשה ותנועה, הגאה ותענוג שלא יהיה בזה איוה ענין לטובת זולתנו, וכמובן בכל הקדושות שהוא התייחדות למטרה נכבדה, והנה כשהאדם מישר הליכותיו ושואף שתמיד יהיו דרכי חיי מוקדשים להכלל, או כל מה שעושה גם לעצמו להבראת גופו ונפשו הוא מתיחס ג"כ אל מצות קדושה, שע"ז יטיב גם לרבים, שבטובתו לעצמו הוא מטיב עם הרבים הצריכים לו, אבל אם הוא נהנה הנאה מן סוג המותרות, שאינן דרושות להבראת גופו ונפשו, הנאה זו היא נגד הקדושה, שבוה הוא מטיב לעצמו לרגע לפי דמיונו, ולזולתו אין שום תועלת. ועפ"ז ענין מצוה של פרישות הוא תמצית מיסוד מצות קדושה, הנכרת בפועל בדרכי ההנהגה של האדם, אבל ברעיון ושאיתפ הרוח מתרחבת מצוה זו גם על כל מפעליו ומעשיו של האדם גם בינו לבין המקום, וביחס זה מתדמה ענין קדושה זו לקדושת הבורא ית' באיזה דמיון קצת, שכמו שבמעשה של הקב"ה בהבריאה כולה, וכן בכל רגע ורגע שהוא מקיים את העולם, כל מעשיו הם מוקדשים לטובת זולתו, כן רצונו ית' שיהיו מעשיו תמיד מוקדשים לטובת הכלל ולא להנאת עצמו.

אמנם אם יאמר האדם להכניע את טבעו להגיע למדה יתירה עד שלא יהיה בנפשו שום מחשבה ושאיפה להיטיב לעצמו, וכל שאיפותיו יהיו רק להיטיב לאחרים, ובאופן כזה תהיה שאיפתו להגיע לקדושת הבורא ית', שרצונו ית' בכל הבריאה והנהגת העולם רק להיטיב לנבראים ולא לעצמו ית' כלל וכלל, שבהשקפה ראשונה היה אפשר לומר שאם יגיע אדם למדרגה זו יגיע לתכלית השלמות, ולכן הורו לנו חז"ל במדרש זה שלא כן הוא, שאין לנו להשתדל להדמות לקדושת הבורא ית' בצד זה, שקדושת הבורא למעלה מקדושתנו, שקדושתו ית' היא רק לנבראים ולא לעצמו ית', שלא נתוסף ולא יתוסף שום יתרון להבורא ע"י מעשיו שעשה ועושה, וכל רצונו ית' רק להיטיב לנבראים, אבל מה שרוצה מאתנו אינו באופן זה, שהרי הורה לנו ר"ע חייך קודמים, וגם רמזו לנו לפרש את המקרא, "ואהבת לרעך כמוך" בדרך שלילי מאי דעלך סני, לחברך לא תעביר, אבל בדרך חיובי ראוי לאדם להקדים את טובת עצמו, ועוד יש מקום שביסוד בריאת אדם נטע הבורא ית' בו תשוקת אהבת עצמו במדה גדולה מאד, שהרי אמרו חכמי האמת במסרת כל העבודה בזה"ל: רצה הא"ס ב"ה להיות מטיב הטבה שלמה שלא יהיה אפילו בושת למקבלים, עכ"ל קל"ת פתחי חכמה פ"ה, וענין זה מבהיל שעד היכן מגיע כח אהבת עצמו שרוצה אדם בקב שלו יותר מקבין שינתן לו אף מיד הקב"ה אם יהיה מתנת חנם, מזה מובן שמדת אהבת עצמו היא רצויה בעיני הקב"ה רק צדיקים ילכו בה ופושעים יכשלו בה, ולדעתי, הנה מלבד כל הרעות והחטאים שהעולם מלא מהם לרגלי מדה זו של אהבת עצמו, הנה גם לנסיון העושר תצטרף מדה זו להכשילו עד התהום כמ"ש פן אשבע וכחשתי, שלרגלי גודל תשוקת האדם בקב שלו, הנה אם חננו ה' בעושר ויהיה מאמין באמונת האמת שהכל של הקב"ה הרי הוא עני באמת, ומה שיש לו אינו שלו, אבל אם יכפור בה' או הכל שלו והוא עשיר ממש לפי דעתו, וע"כ למלא תשוקתו לנכות בעשרו, הוא מתרגל לכפור בה' ואז ממלא תאוה בשלמות, וכן אפשר להרגיש ענין זה גם בקנין העושר היותר גדול שהוא קנין החכמה, למרגיש בה, שאם לא ישתדל האדם לפי ערך מעלתו בקנין תורה להשיג חכמת היראה והאמונה הטהורה, אז יש מקום להכשל ע"י התגברות מדת אהבת עצמו, וכמו שמדה זו גורמת לרעה על כל העוסקים בחכמות היצוניות, שלעומת שהיה ראוי שיתוסף מראה ע"י התרחבות ידיעתם במעשה ה', וכאמור השמים מספרים כבוד ה', הנה הם גופלים ויורדים למטה, שאם יאמינו שכל חכמתם וקנינם לא להם הוא, הרי אז אבדו כל עשרם, ורק ע"י הכפירה יתעשרו, כי כל מה שיתרונם בהם הכל להם הוא, ואז יש להם להתגאות בקנינם, ועד"ז יש לבאר האמור ישמח משה במתנת חלקו כי עבד נאמן קראת לו, היינו שאין לשמוח במתנת

ספר שזרי ישר
בוצע ל שחזון יגוק שקאפ זצ"ל

הקדמה

חלק החכמה, רק אם הוא עבד נאמן שחושב שהכל אינו שלו ורק לרבו ואדונו, אז שמחה שלמה בקנין החכמה, ולולא זאת אפשר שאין שמחה בקנין החכמה שע"ז ח"ו יוכל להגיע לידי כפירה ח"ו, והנה אם בהשקפה ראשונה רגשי אהבת עצמו ורגשי אהבת זולתו, הם כצרות זו לזו, אבל עלינו להשתדל להעמיק בזה למצוא הסגולה המאחדת אותם אחרי כי שניהם דורש ה' מאתנו, וסגולה זו היא שיחבר ויתאמת אצל האדם איכותו של ה"אני" שלו, כי בזה יומד מעלת כל האדם לפי מדרגתו, האיש הגם והשפל כל "אני" שלו מצומצם רק בחמרו וגופו, למעלה ממנו מי שמרגיש ש"אני" שלו הוא מורכב מגוף ונפש, ולמעלה מזה מי שמכניס לה"אני" שלו בני ביתו ומשפחתו, והאיש ההולך עפ"י דרכי התורה, ה"אני" שלו כולל את כל עם ישראל, שבאמת כל איש ישראל הוא רק כאבר מגוף האומה הישראלית, ועוד יש בזה מעלות של איש השלם ראוי להשריש בנפשו להרגיש שכל העולמות כולם הוא ה"אני" שלו, והוא בעצמו רק כאבר קטן בתוך הבריאה כולה, ואז גם רגש אהבת עצמו עוזר לו לאהוב את כל עם ישראל, ואת כל הבריאה כולה, ולדעתי מרומז ענין זה במאמרו של הלל ע"ה שהיה אומר אם אני לי מי לי, וכשאני לעצמי מה אני, היינו שראוי לכל אדם להתאמץ לדאוג תמיד בעד עצמו, אבל עם זה יתאמץ להבין שאני לעצמי מה אני, שאם יצמצם את ה"אני" שלו בחוג צר כפי מראית עין, או "אני" זה מה הוא, הכל הוא וכאין נחשב, אבל אם תהיה הרגשתו מאומתת, שכללות הבריאה הוא האדם הגדול והוא ג"כ כאבר קטן בגוף הגדול הזה, אז רם ונשא גם ערכו הוא, שבמכוונה גדולה גם מסמר היותר קטן אם רק משמש כלום להמכוונה, הוא דבר חשוב מאד, שהכלל בנוי מפרטים ואין בכלל אלא מה שבפרט, וכן ראוי להתבונן על כל מתנות שמים מטל שמים ומשמני הארץ שהם נתונים לכלל ישראל כולה, והתחלקותם להיחידים הוא רק בתור גזירות, ע"מ שיחלקם לנצרכים, לכל אחד כחלק הראוי לו, וליטול לעצמו כפי חלקו הראוי לו, ועפ"י יובן סגולת הצדקה שמעשרת את בעליה, כמו שדרשו חז"ל על הכתוב עשר תעשר, עשר בשביל שתתעשר (תענית דף ט'), שכמו שהממונה על אוצרות הממשלה באוצר קטן, אם ישמור תפקידו כראוי או יתמנה להיות גזבר על אוצר גדול מזה, אף אם לא יצטיין במעלות אחרות, ולהיפך, אם יתגלה חסרון במשמרתו, לא יועילו לו כל מעלות שימצאו בו, ויורידוהו למשרה קטנה מזה, כ"כ באוצרות שמים הנתנים לאדם, אם מעשר כראוי ממלא תפקיד הגזברות שלו כראוי ליטול לעצמו כפי דרכי התורה, ומחלק למי שראוי כ"כ עפ"י הוראת התורה, או יתעשר ויתמנה לגזברות על אוצר גדול מזה וכן הלאה למעלה למעלה, למען יתקיים רצון העליון בהטבת הכלל ע"י שמירת האוצר, ובהו איש נאמן רוח עושה רצון קונו יתברך.

וכן אפשר להרגיש בענין המסופר בגמ' תענית דף כ"ו מעשה נורא, באיש קדוש נחום איש גם זו שע"י שפעם אחת לא מלא חובתו במצות צדקה לפי הרגשתו, גזר על עצמו שיסומא עיניו ויתגדמו ידיו ויתקטעו רגליו וכן נתקיימה גזירתו, והוא כפי הדרך הנהוג אצל השרים הגדולים שאם מרגיש בעצמו שלא מלא חובת משמרתו, הוא מגיש בקשה לפטרו ממשמרתו, כ"ז נהג בעצמו איש קדוש זה אחרי שידע בעצמו שכל כוחותיו אינם שלו והוא רק כגזבר על זה, לכן אם רק קרה לו משגה בשמירת תפקיד הגזברות שלו, גזר על כל אבריו להתפטר מעבודתם, וכן הוא בשפע טל שמים של קניני החכמה, שראוי לכל איש שחננו העליון ית' איהו יתרון חכמה, להשריש בנפשו שורש עמוק, שקנין זה לא ניתן לו לעצמו, רק להיות כגזבר ע"ז לחלק למי שראוי לזה, ואם ישמור כראוי תפקיד זה ללמד למי שראוי ללמד או יתעלה למשרה גדולה מזה, ויתעשר יותר ויהיה גזבר על אוצר גדול מזה, ואולי יש להסביר ענין זה מה שאמרו ומתלמידי יותר מכולם, שמלבד ענין הטבעי שבו, הנה סגולת הצדקה והמעשר הרחני מועיל לזה להתעלות ולהתגדל, כמו בסגולת מעשר כספים כנ"ל.

ולראשית ההכשרה לזה שיהיה ראוי לקנין תורה, הצריכה תורה תנאים מיוחדים, ותנאי הראשון הוא העמל והיגיעה, כמו שדרשו חז"ל אם בחוקתי תלכו שתהיו עמלים בתורה, ושאר ענינים הדרושים לקנין תורה, ואפשר לבאר עפ"י ענין שבירת הלוחות שלא ראיתי ביאור ענין זה, שבהשקפה ראשונה הוא ענין סתום, היתכן שמשם רבינו ע"ה היה חושב שבשביל שעשו ישראל את העגל, ישארו בלי תורה ח"ו, והיה ראוי לו להמתין מללמד עד שיתקנו מעשיהם, אבל לא לשברם לגמרי ואח"כ להתנפל לפני ה' דבקש לוחות שניות, והנה חז"ל קבלו שסגולה מיוחדת היתה בלוחות הראשונות, דאמרינן בגמ' עירובין דף ג"ד מאי דכתיב חרות על הלוחות, אלמלא לא נשתברו הלוחות הראשונות לא נשתכחה תורה מישראל, היינו שהיתה סגולה בהם שאם למד אדם פעם אחת, היה שמור בוכרונו לעולם, וענין זה הרגיש משרע"ה שעלול ע"ז להיות חלול הקודש נורא מאד, שאפשר שיודמן שיהיה איש מושחת ומגואל במעשים רעים, בקי בכל חורי התורה, ולמד משה רבינו ע"ה ק"ו מקרבן פסח שאמרה תורה וכל בן נכר לא יאכל בו, ולכן מצא משרע"ה שראוי שלוחות אלה ישתברו ולהשתדל לקבל לוחות אחרים, היינו דהלוחות הראשונים היו מעשה אלקים כמו גוף הכתב כמו שמפורש בתורה, והלוחות האחרונים היו מעשה ידי אדם כמ"ש פסל לך שני לוחות אבנים, וענין הלוחות הוא דבר המעמיד ומקיים שלא יהיו אותיות פורחות באויר, וכיון שהיו מעשה ה' היה עומד לעד, אבל השניות שהיו מעשה אדם אינם מתקיימים רק בתנאים וגדרים, ותחלת קבלת התורה ע"י מרע"ה היתה דמות ואות לכל בני ישראל מקבלי התורה, שכמו שאמר הקב"ה למרע"ה פסל לך שני לוחות אבנים, כ"כ הוא רמז לכל מקבלי התורה, שכל כן איש ישראל לוחות לעצמו, לכתוב עליהם דבר ה', וכפי הכשרתו בהכנת הלוחות, כן תהיה קבלתו, מתחילה וכן גם אח"כ אם יתקלקלו אצלו הלוחות, אז לא תתקיים התורה, וע"ז לא יהיה מצוי כ"כ ענין פחד משרע"ה, שלפי ערך מעלת האדם ביראת ה' ובמדות, שהוא לוח לבבו, לפי ערך זה ניתן לו מן השמים קנין התורה, ואם יפול אח"כ ממדרגתו, לפי ערך זה תשכח התורה ממנו, וכמו שאמרו חז"ל שכמה ענינים

ופליגי הראשונים בזה, שיטת רש"י (ד"ה לא קנה) דהיכי דעשאו בעל חוב שליח לתפוס מהני, ושיטת התוס' (ד"ה חופס) אף דעשאו שליח לא קנה, ולהלכה נפקא דבשו"ע (חושן משפט סימן ק"ה ס"א) כמס'.

76

ובזה כתב בעטרת ישועה (ליקוטים סוף סדר שמות אות יז) בטעם שנותנין מעות פדיון להצדיק שיחפלו להמשיך ישועה לבני אדם, כי אמרו חז"ל (במ"ד פכ"ב ס"ו) אין הקב"ה נותן משלו כלום אלא נוטל מראובן ונותן לשמעון, אם כן כשמחפלו הצדיק להשפיע לאדם שפע והצלחה, הוא חב לאחרים, כי נוטל מזה ונותן לזה, ותופס לבעל חוב במקום שחב לאחרים לא קנה, אך כתב הש"ך (חז"מ ס"י ק"ה סק"א) דאף התוס' מודו דאם עשאו שליח בשכר דקנה אפילו במקום שחב לאחרים. וזה הטעם שנותנין פדיון, שעל ידי זה נעשה הצדיק שליח בשכר, ועל כן הגם שהוא תופס לבעל חוב במקום שחב לאחרים, הרי בשליח בשכר קנה, ויכול לפעול להשפיע טובות הגשמיים עשירות ופרנסה לבריות, עכ"ל.

וזו שאמר כה תכרכו את בני ישראל אמור להם, ובתרגום אונקלוס, כד תימרון להון, והיינו שהחזן יקרא אל הכהנים תחלה, ועיין בטור ובטורי זהב (ארי"ח ס"י קכ"ח סק"ג). ולפי האמור י"ל הטעם, כי בצרכת כהנים נכללו ברכות הרבה מעניי עולם הזה, והרי הברכות הוא חב לאחרים, כי נוטל מזה ונותן לזה, לכן צריך שיאמרו להם ויקראו אותם, כדי שיהיו הכהנים בשליחותן של ישראל, דלשיטת רש"י אם עשאו שליח יכול לתפוס במקום שחב לאחרים (ועי' בדברינו פ' נשא חש"ע).

אמנם הרי לשיטת התוס' לא מהני אפילו דעשאו שליח, אך כתב החתם סופר בתשובותיו (ארי"ח ס"י קצז) שיש שני מיני השפעות, יש שפע

הצאה בכח השבעת שמות הקדושים, ואז נמשך השפע גבוה מעל גבוה, ויש שפע הצא בכח המפילה, ואז נמשך מצינורי מעלה מה שהיה מעומד לירד לאחרים, עי"ש. וכ"ק מרן אאמור"ה זללה"ה צברך משה (פ' ויצא עמוד קפ, ופ' בהר עמוד רטו) מפרש בזה הגמרא (שבת קיח.) כל המענג את השבת נותנים לו נחלה בלי מצרים, על פי מה דאיתא בזה"ק (יתרו דף פח:) מהו שבת שמתא דקודשא בריך הוא, ובכן בכח השבת קודש נמשך ההשפעה בצחינת שמות הקדושים מכת עליון גבוה מעל גבוה, וממילא על ידי השבת וזה להשפעה מצינור עליון גבוה מעל גבוה ואינו מוזק לשפע אחרים, ולכן כל המענג את השבת נותנים לו נחלה בלי מצרים, היינו מצלי שיצטרך להכנס לגבול ומיצר של אחרים, להמשיך השפע מצינורות שלהם לתוך שלו, ואינו גורע משלהם כלום, עכ"ל.

ועל פי זה יש לפרש מאמנם (וזהו צו דף כט:) תלמיד חכם הוא כיום שבת, כי אאמור"ה זללה"ה צברך משה (פ' תולדות עמוד קנד) ציאר דלפי המבואר בזה"ק (האוינו דף רצח:) שכל התורה כולה שמתיו של הקב"ה, עי"ש. אם כן בכח התורה נשפע שפע קודש גבוה מעל גבוה כמו בכח השבעת שמות הקדושים, עכ"ל. וזה שאמרו תלמיד חכם הוא בצחינת שבת, כלומר שהתלמיד חכם שיש לו כח התורה, הוא כיום השבת קודש, שממשיך השפע מצחינת עליון גבוה מעל גבוה, ואינו גורע מאחרים כלום.

ולזה דרש המדרש, יצרך ה' מוכור וישמרך משמור, וכן פירש"י אמור להם כמו זכור ושמור, כלומר שצרכת כהנים הוא כמו צרכת השבת, שנשפע שפע עליון בכח שמות הקדושים, כמו שנאמר ואני אברכם, וכיון שנמשך ההשפעה מכת עליון גבוה מעל גבוה, אינו גורע מאחרים כלום. (חשע"ד) L

בסוגיא דשואלין ודור

ויעשו בני ישראל את הפסח אנשים אשר היו טמא ויקריבו לפני משה וגו', וידבר דבר אל בני ישראל לאמר איש לנפש וגו', ובמסכת פסחים וי שואלין ודורשין בהלכות הפסח יום, מאי טעמא, שהרי משה ומוהיר על הפסח שני, שנאמנו את הפסח במועדו, וכתיב ויה טמאים לנפש אדם. וכתיב ויה ומוהיר) אף על גב שעל ידי ש להם, מכל מקום לא היה צרי מעשו פסח ומו

ומקשיין העולם (הובא באור לומר פרשת פסח ש עמנו, דמבואר בגמרא (פסחים ראשון שנאמר (שמות יב מו) וי הוי אמינא דוקא עלם שאין צו צו מוח שוצר ואוכל, דיצא י ודחה לא תעשה (דשבירת ע צפסח שני (במדבר ט יב) ועלם תלמוד לומר, שהרי כבר נאמ הפסח יעשו אותם, להורות די מוח אסור, עי"ש. ואם כן דל פסח שני, הוא משום פסח רא; שיש צו מוח

ואפ"ל בהקדם מה שהעיר ו (מהדו"ח ל"ח ס"א ס"ו ש

חידושי תורה
ב"ח בגמרא גמרא - גמרא
הרמב"ם ו אבן עזר גמרא - גמרא